

Economische en politieke gevolgen van de Oekraïne crisis

1. STIJGENDE GRONDSTOFFEN- EN VOEDSELPRIJZEN

2. STIJGENDE ENERGIEPRIJZEN

3. STIJGENDE MESTSTOFFENPRIJZEN

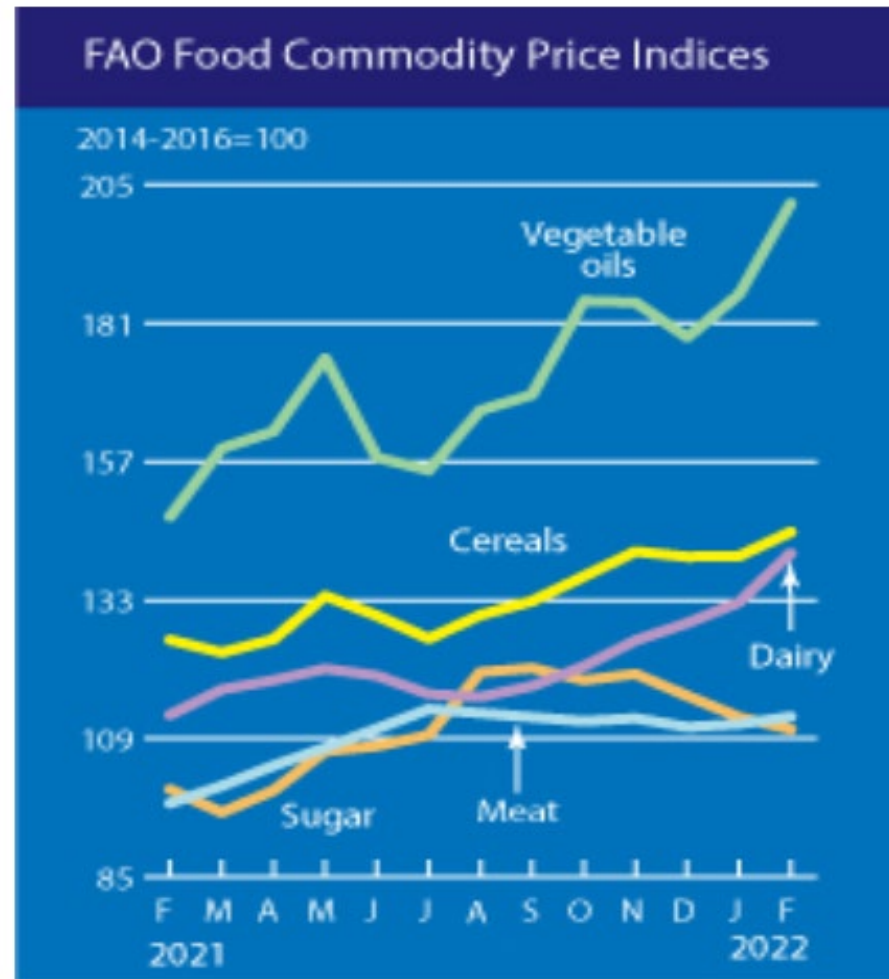
1. STIJGENDE GRONDSTOFFEN- EN VOEDSELPRIJZEN

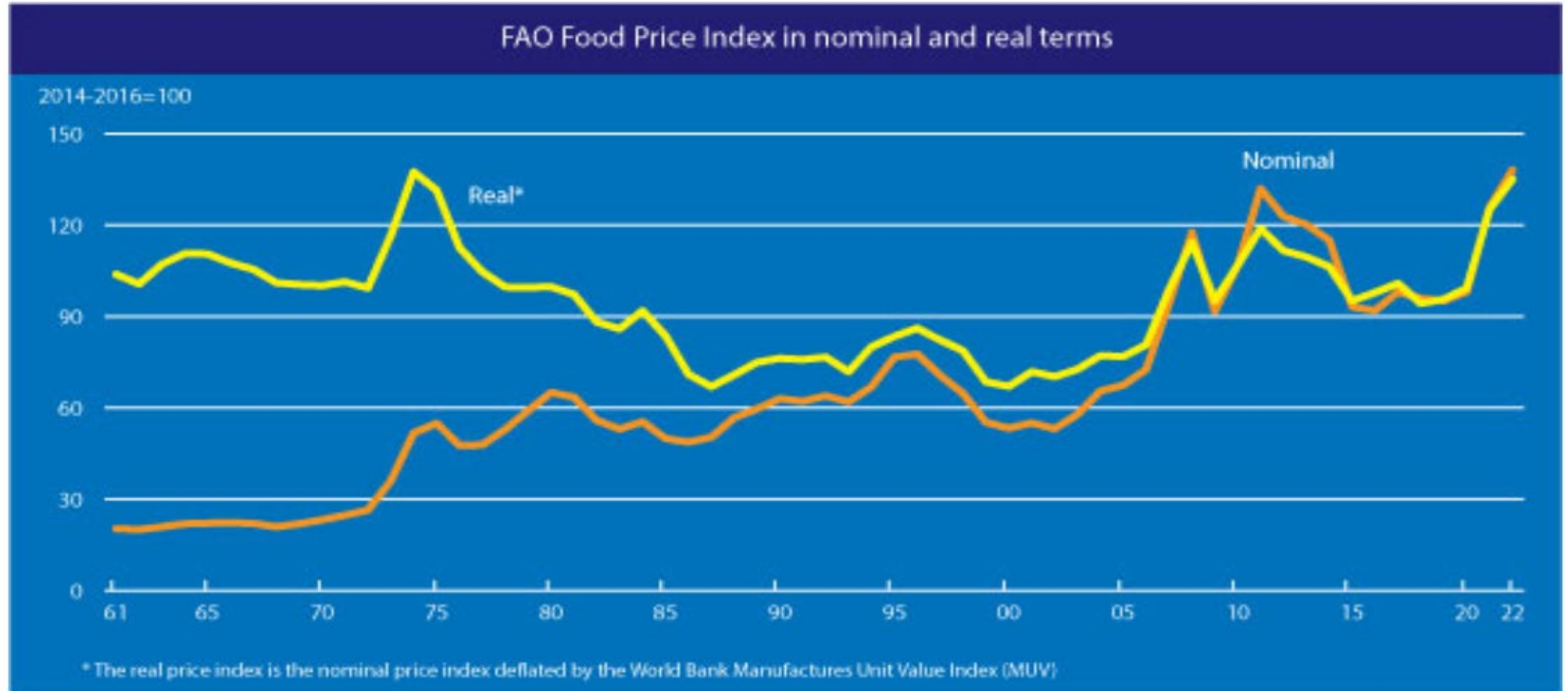
FAO Food Price Index

2014-2016 = 100

Month	2019	2020	2021
J	96.5	98.5	110.0
F	97.0	97.5	112.0
M	96.5	96.5	115.0
A	96.5	95.5	121.0
M	97.0	95.0	126.0
J	97.0	96.5	124.0
J	96.5	96.5	123.0
A	96.5	97.5	126.0
S	96.0	97.5	127.0
O	96.5	98.5	131.0
N	97.5	100.0	134.0
D	98.0	109.0	132.0

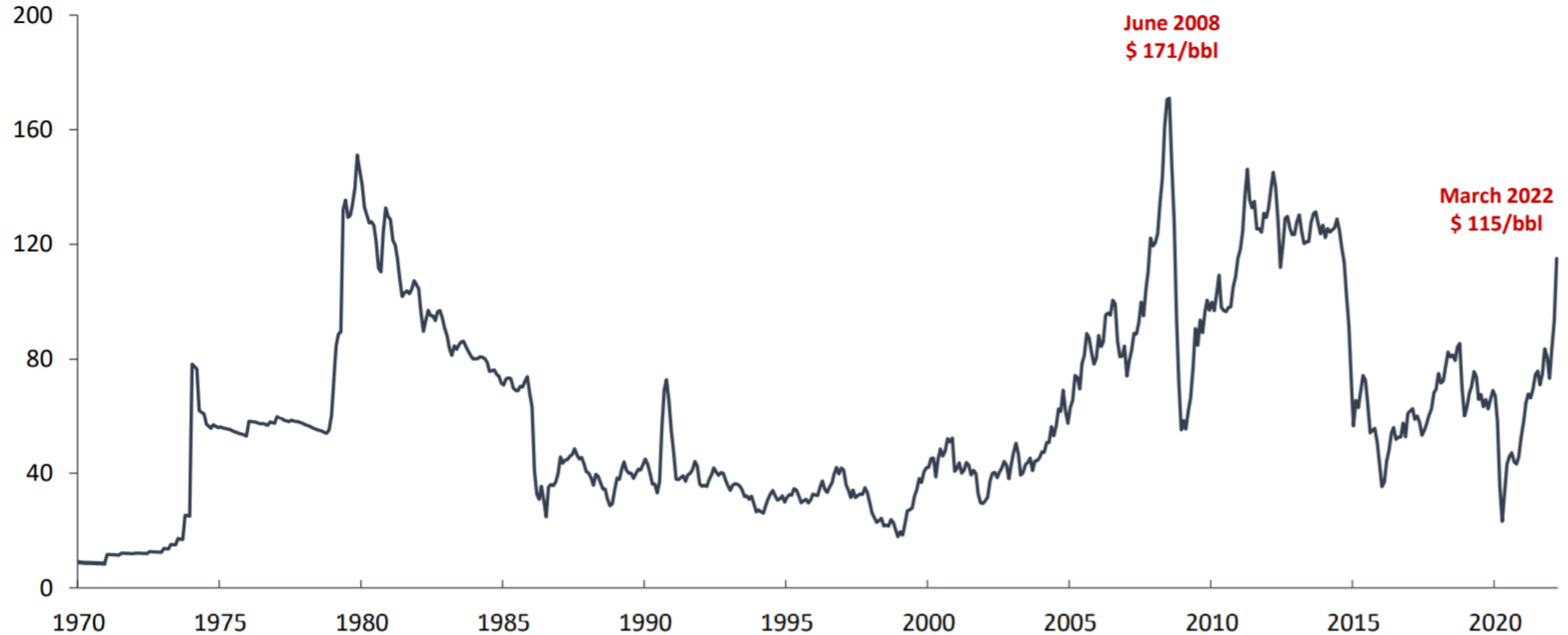

Evolutie voedselprijzen 1961-2022

Evolutie reële olieprijsen 1970-2022

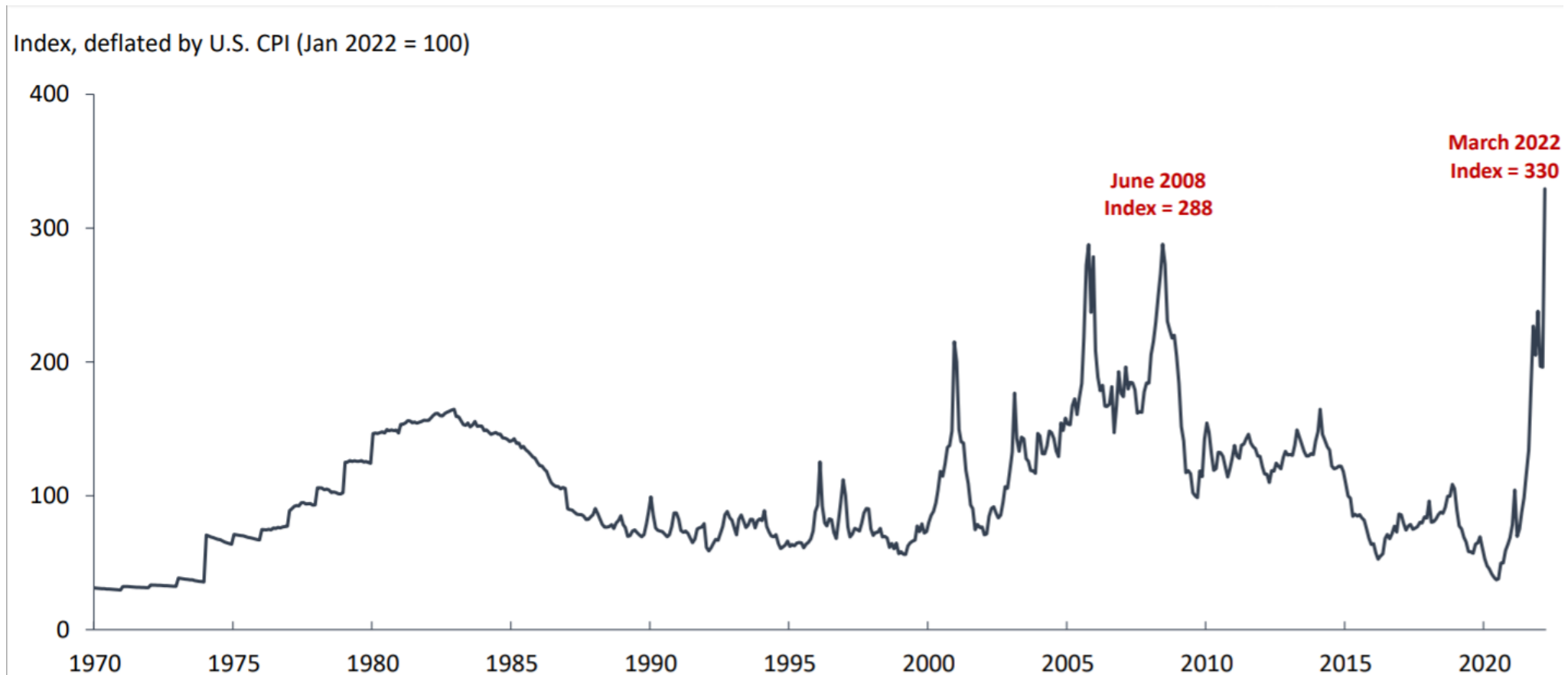
US\$/bbl, deflated by U.S. CPI (Jan 2022 = 100)

Source: World Bank

Note: Price represents the average Brent, Dubai, and WTI. Last observation is March 2022 (up to March 8).

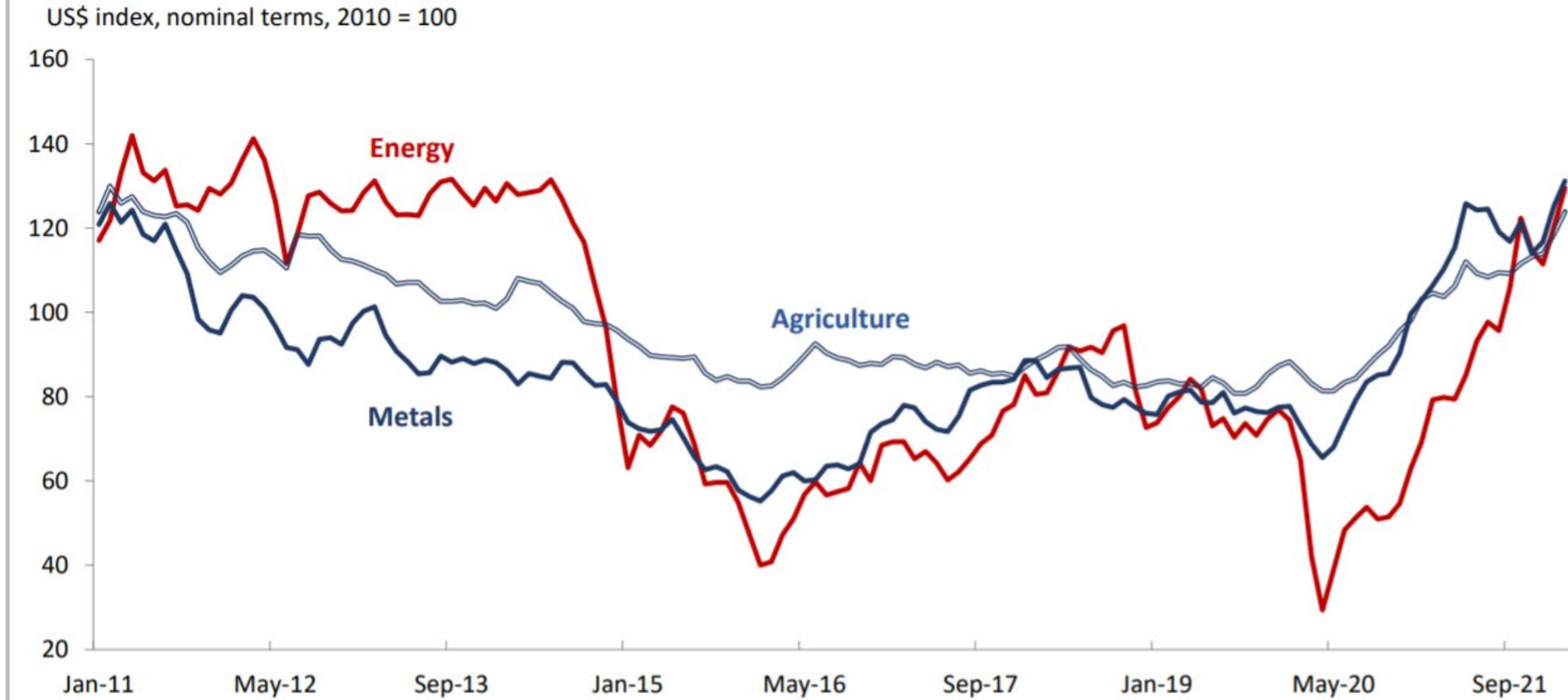
Evolutie reële gasprijzen 1970-2022

Source: World Bank

Note: The index represents a trade-weighted average of Henry Hub (US), LNG (Japan), and European prices. Last observation is March 2022 (up to March 8).

Commodity prices: 2011-22

Source: World Bank.

Note: Last observation is February 2022.

3

Wat ging er aan de prijsstijging van 2021 en 2022 vooraf?

Relatief lage prijzen – van overschot naar schaarste

Bijvoorbeeld: tarwe prijsevolutie 2014/2022

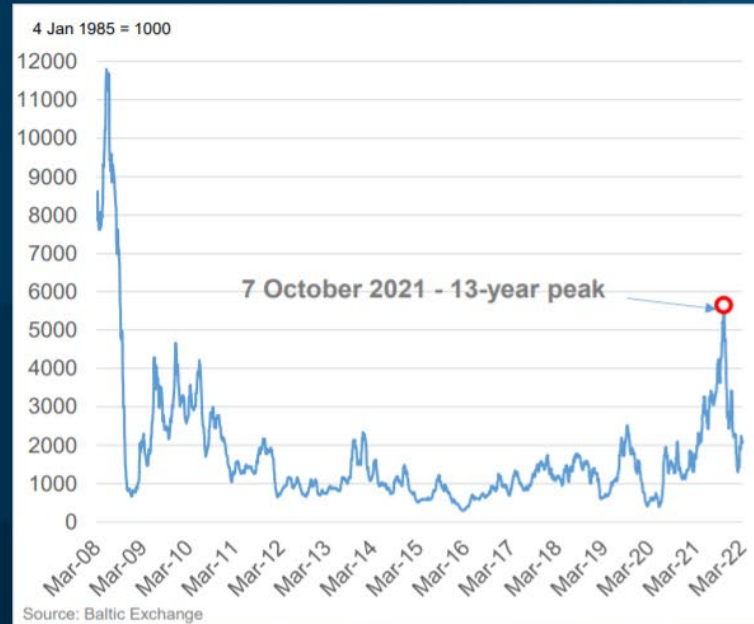
Macro-economie: financiële overheden waren (te) royaal...

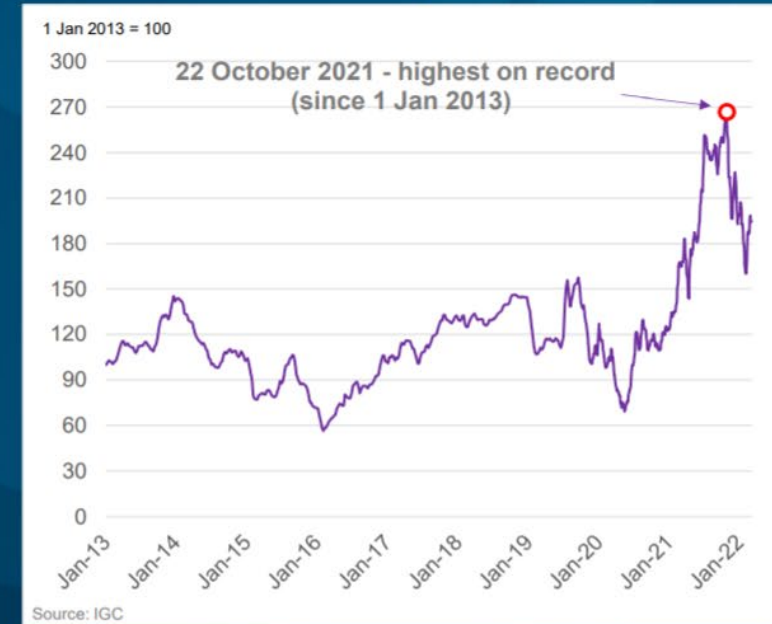
Logistiek

Long-term perspective

Baltic dry Index

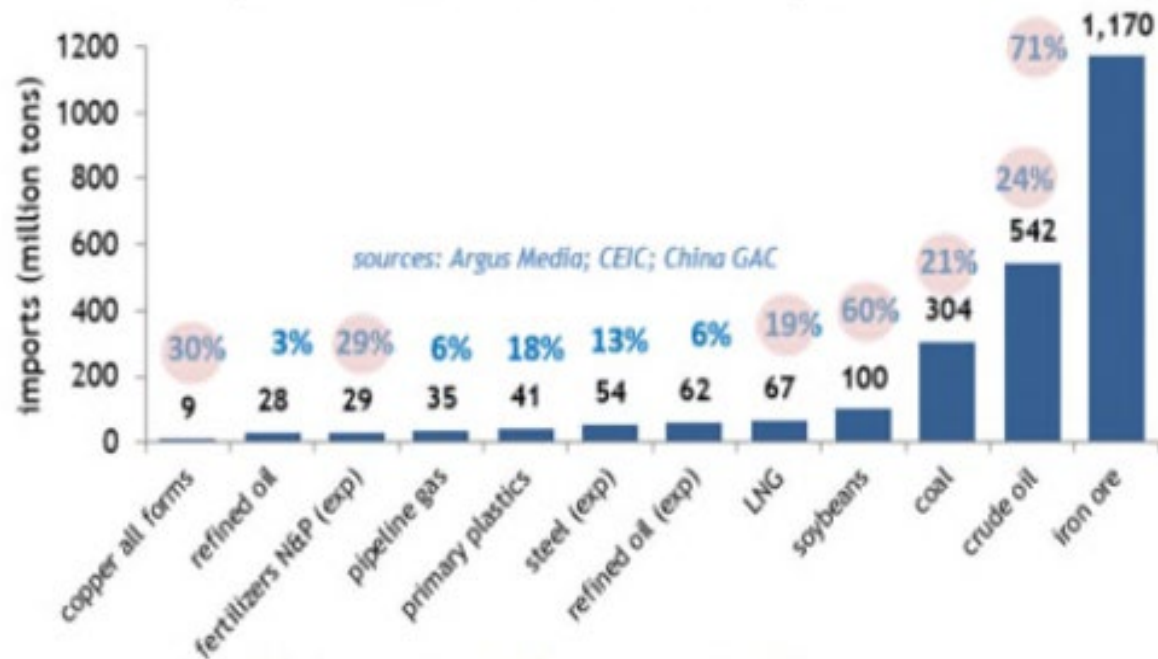

GOFI long term view

China: groeiend belang

China represented 25% of world commodity trade in 2020

Evolutie verhouding euro/dollar

2021: betere oogsten bleven uit

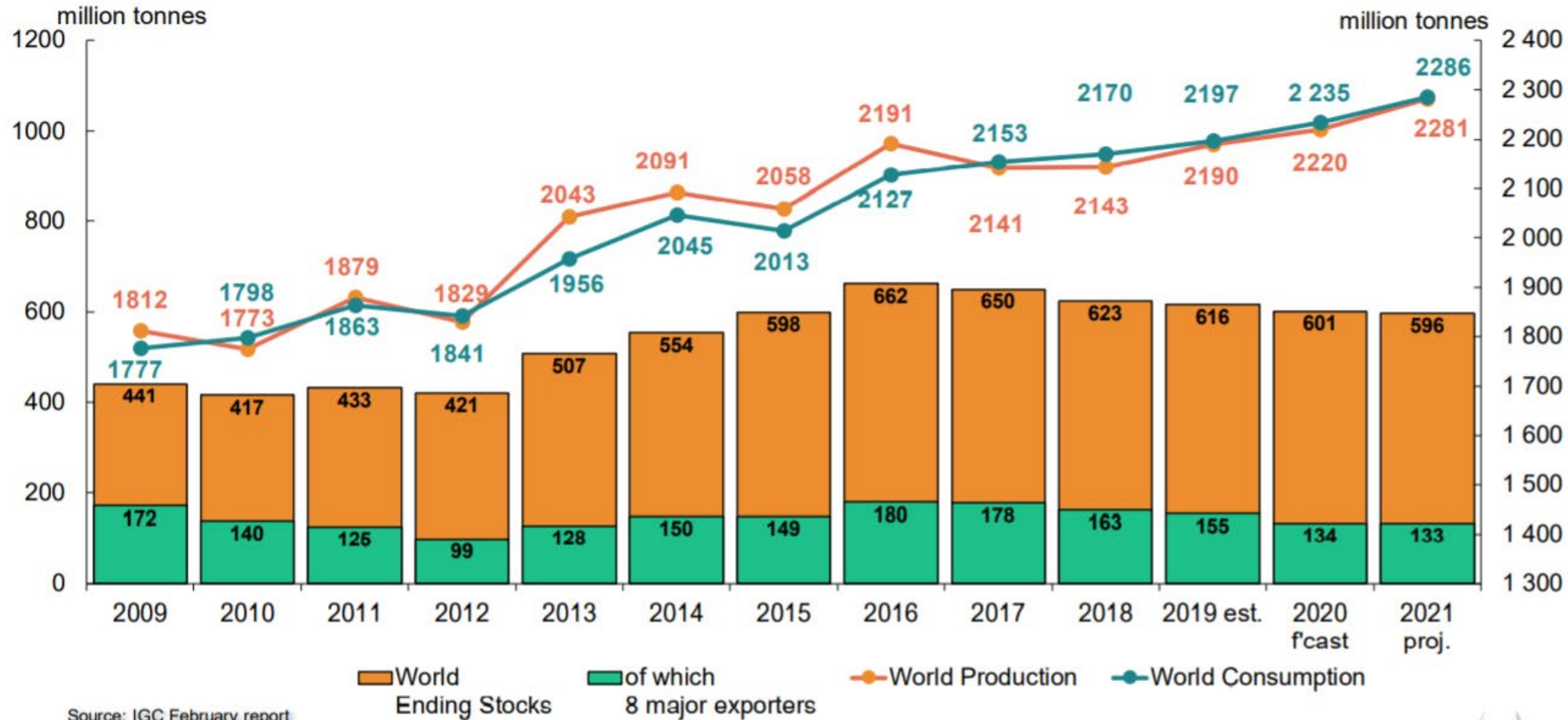
Heatwave in Canada

Heavy rain in NW EU

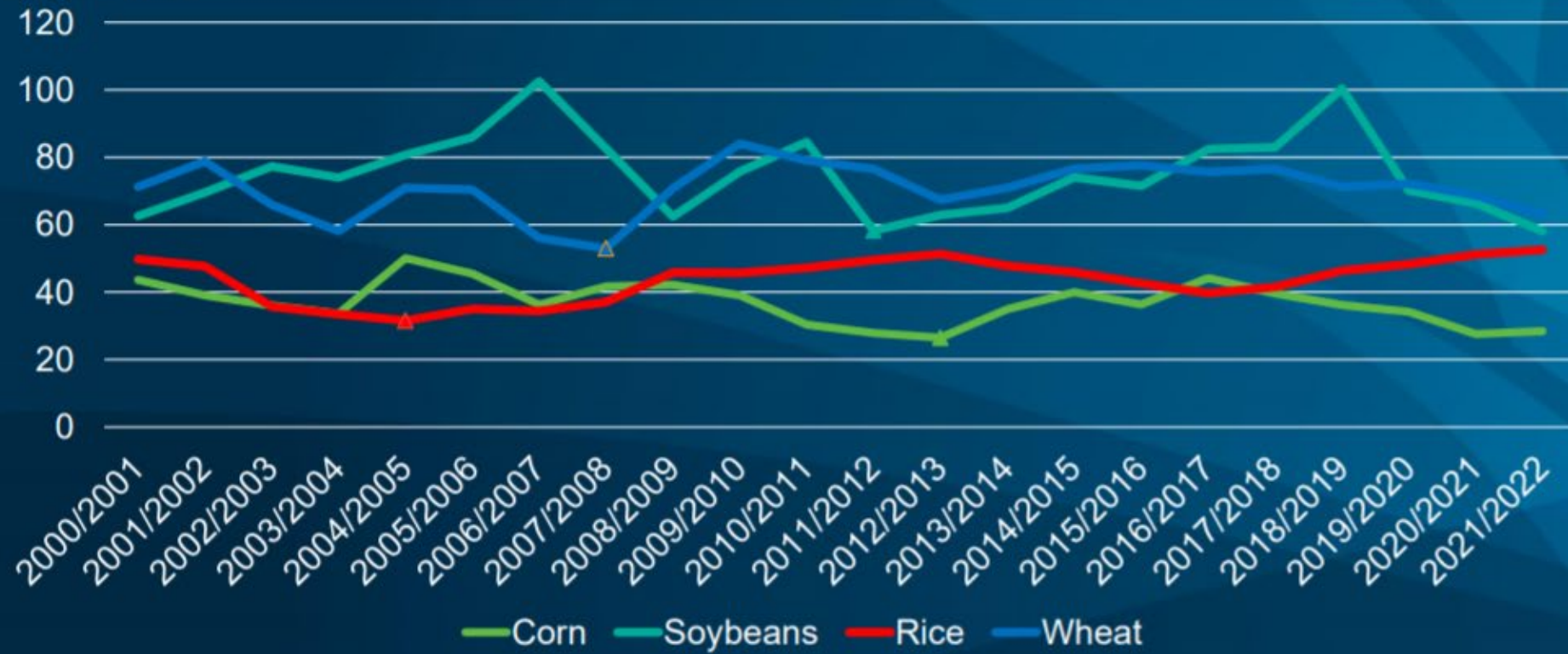

World cereals: IGC

Ending stocks (ex China) have tightened, except for rice

Days of use

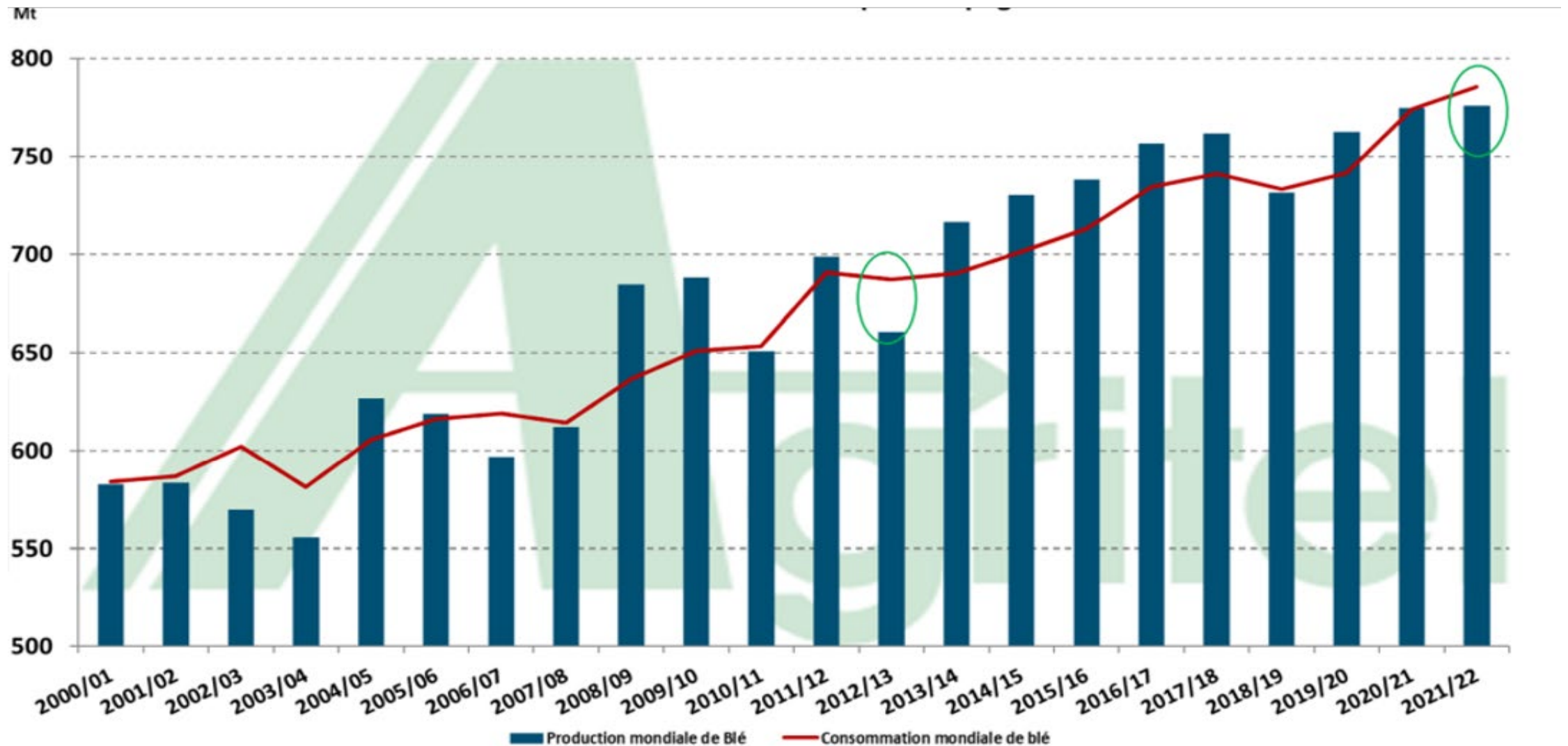

Source: USDA/FAS PSD online, Feb 2022

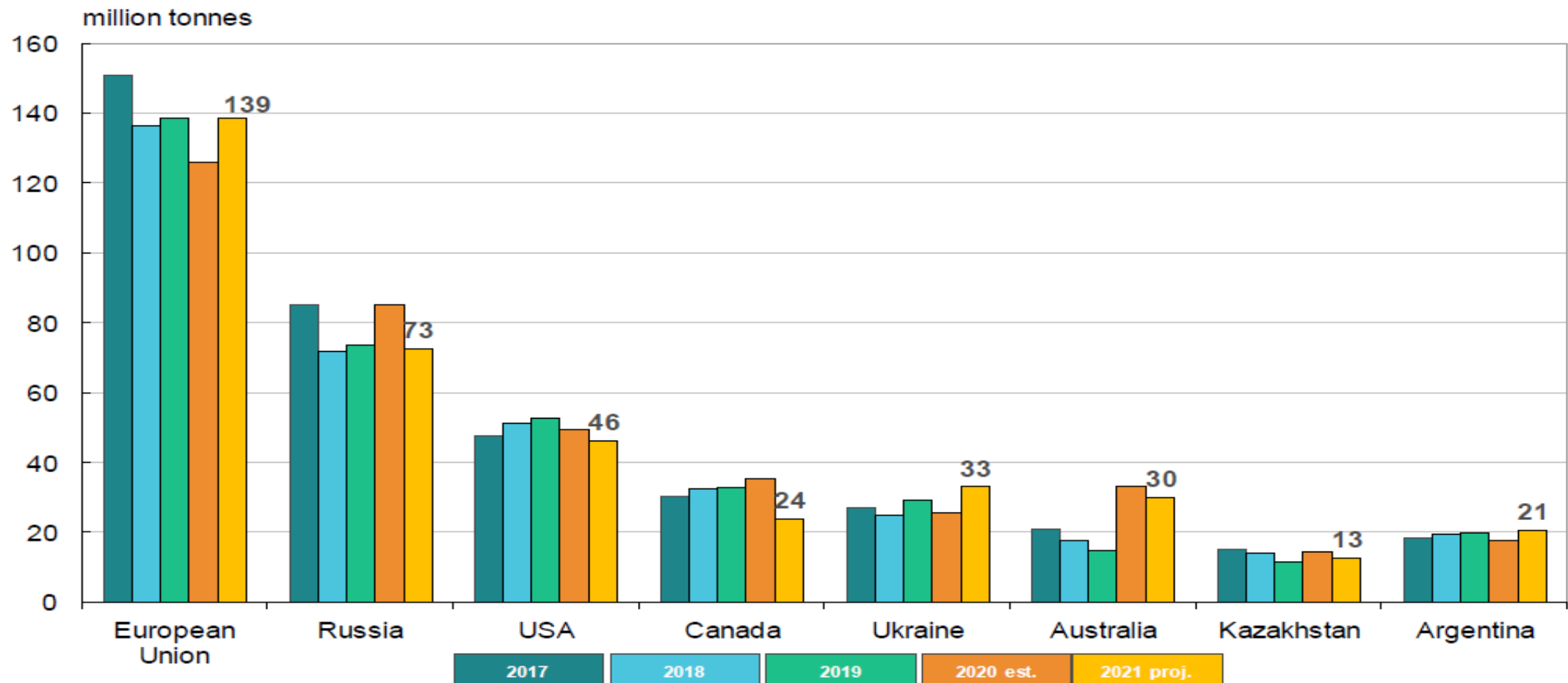
TARWE

Tarwe: productie en verbruik op wereldvlak, per seizoen

USDA: Wheat production forecast

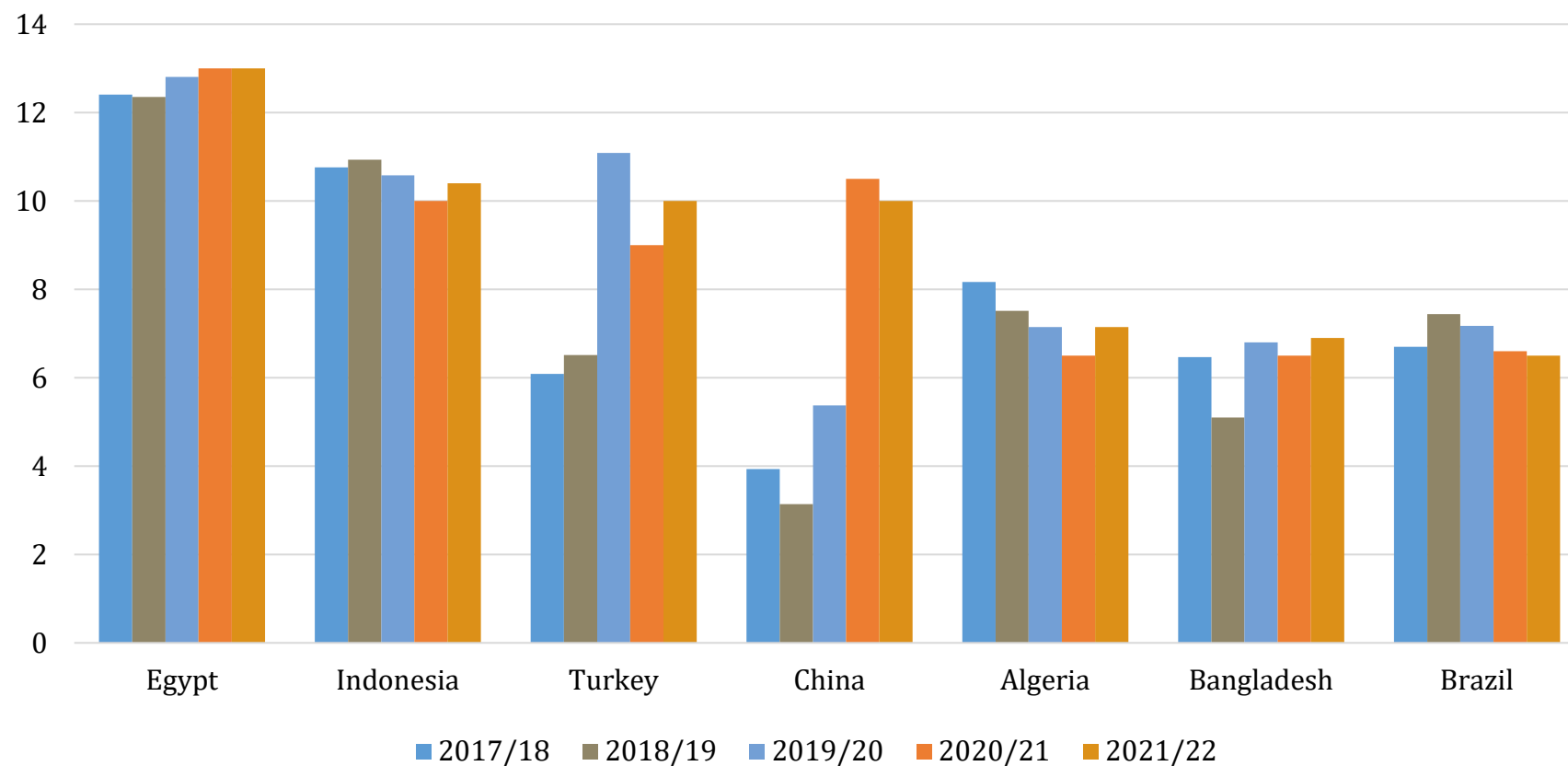

Source: USDA August report

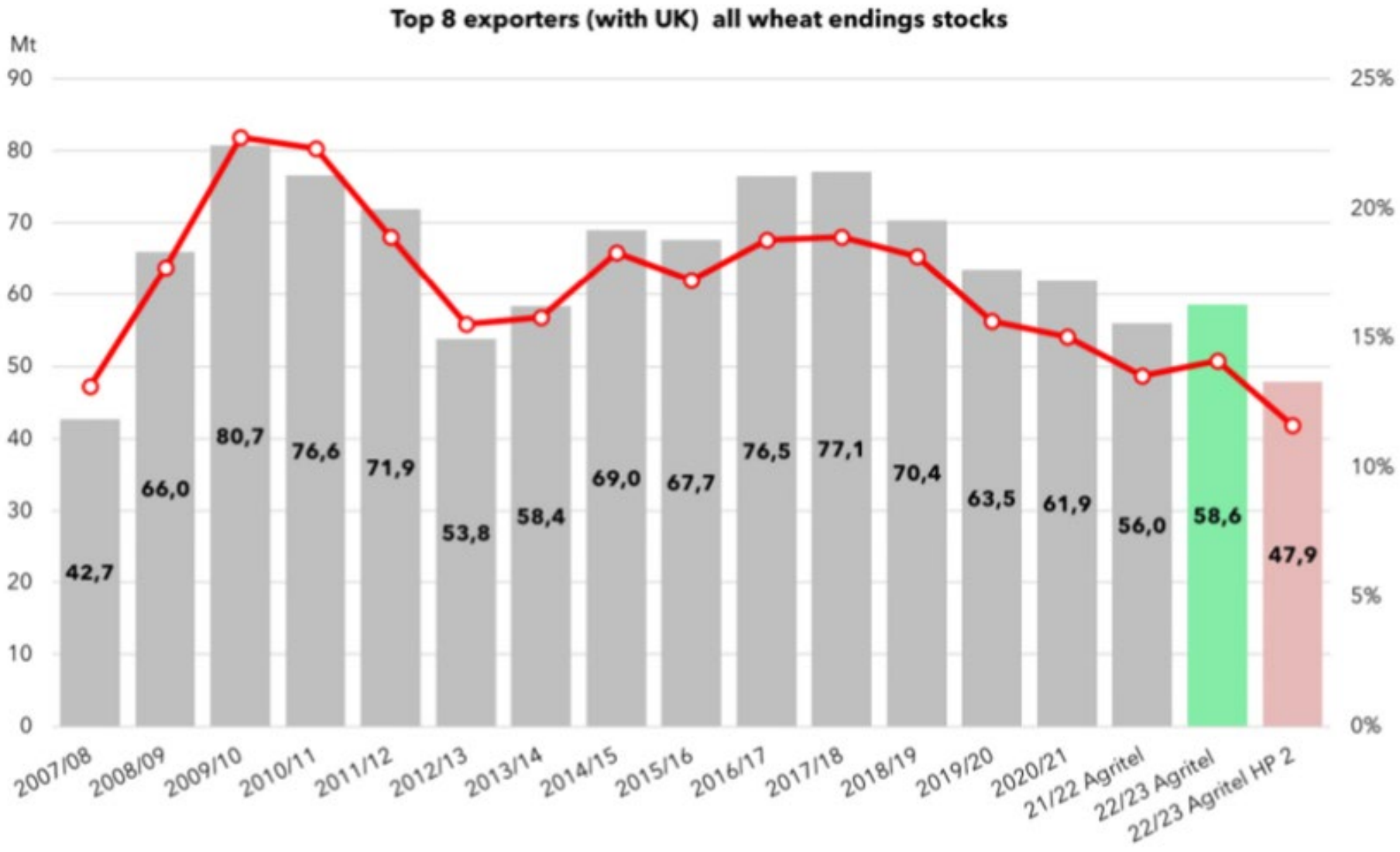
Voornaamste invoerders van tarwe

Raming 2021/2022, in miljoen ton

DRV 2021 – source: USDA

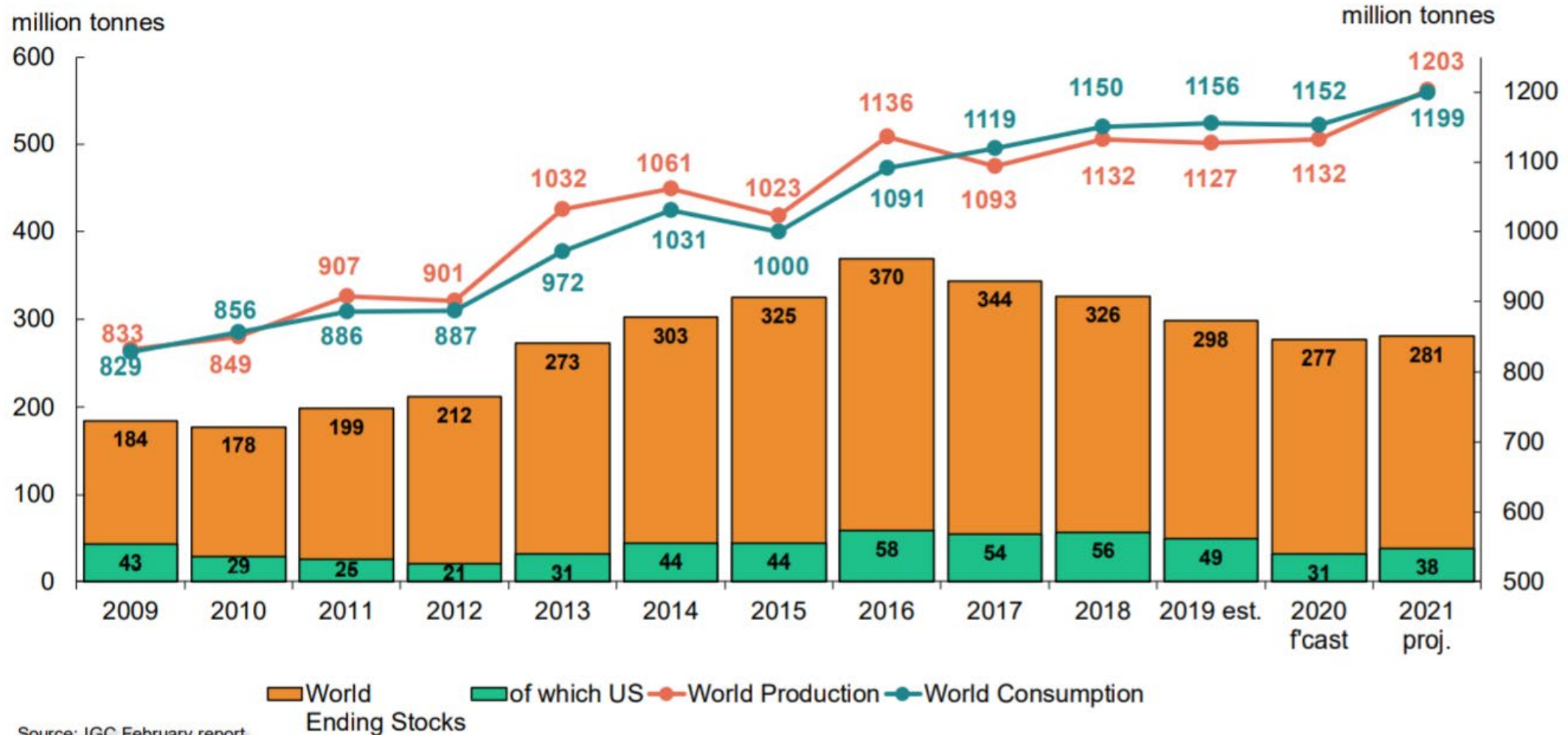
Tarwe: stocks blijven vermoedelijk laag na oogst 2022

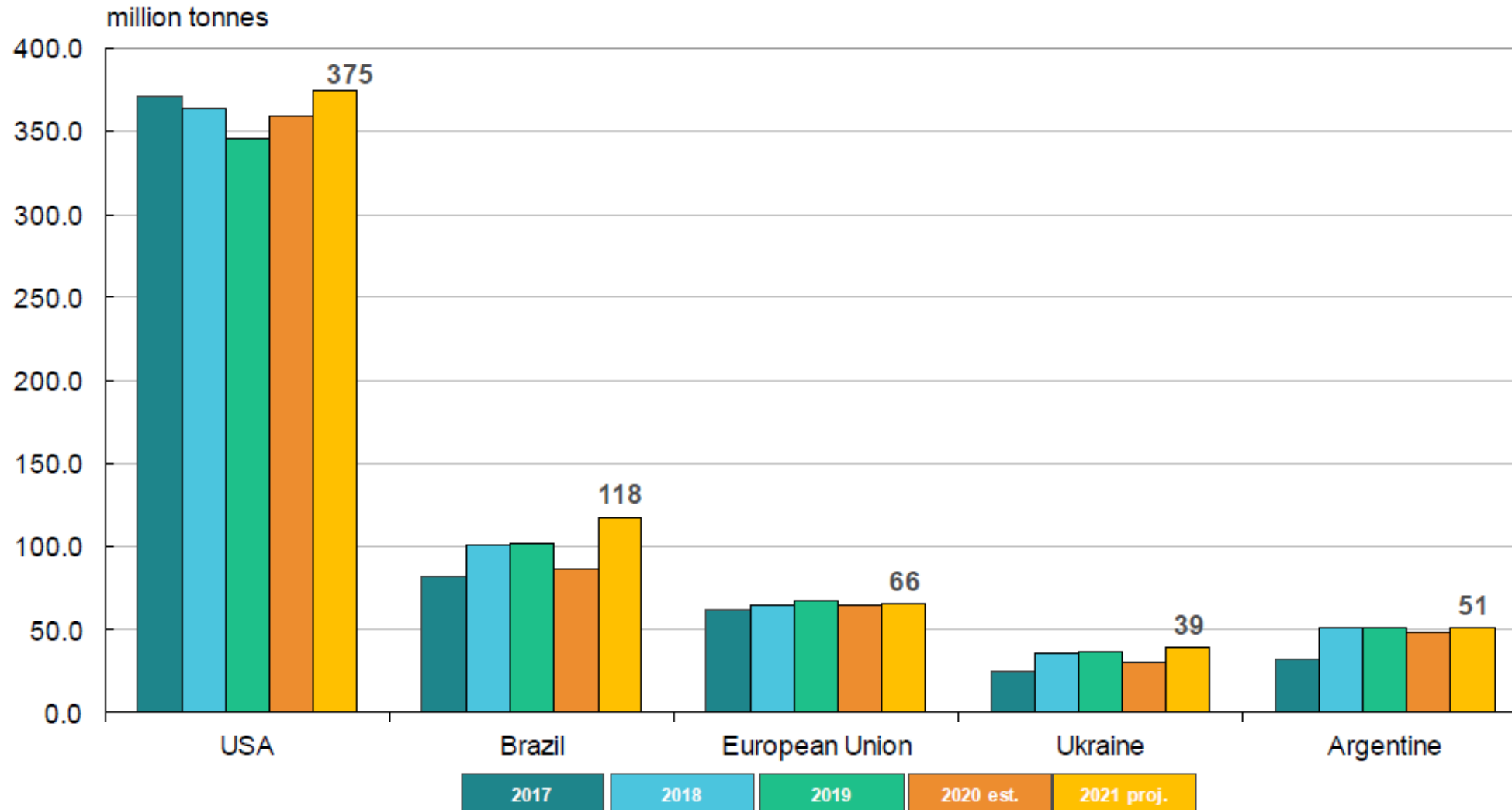
MAIS

World maize: IGC

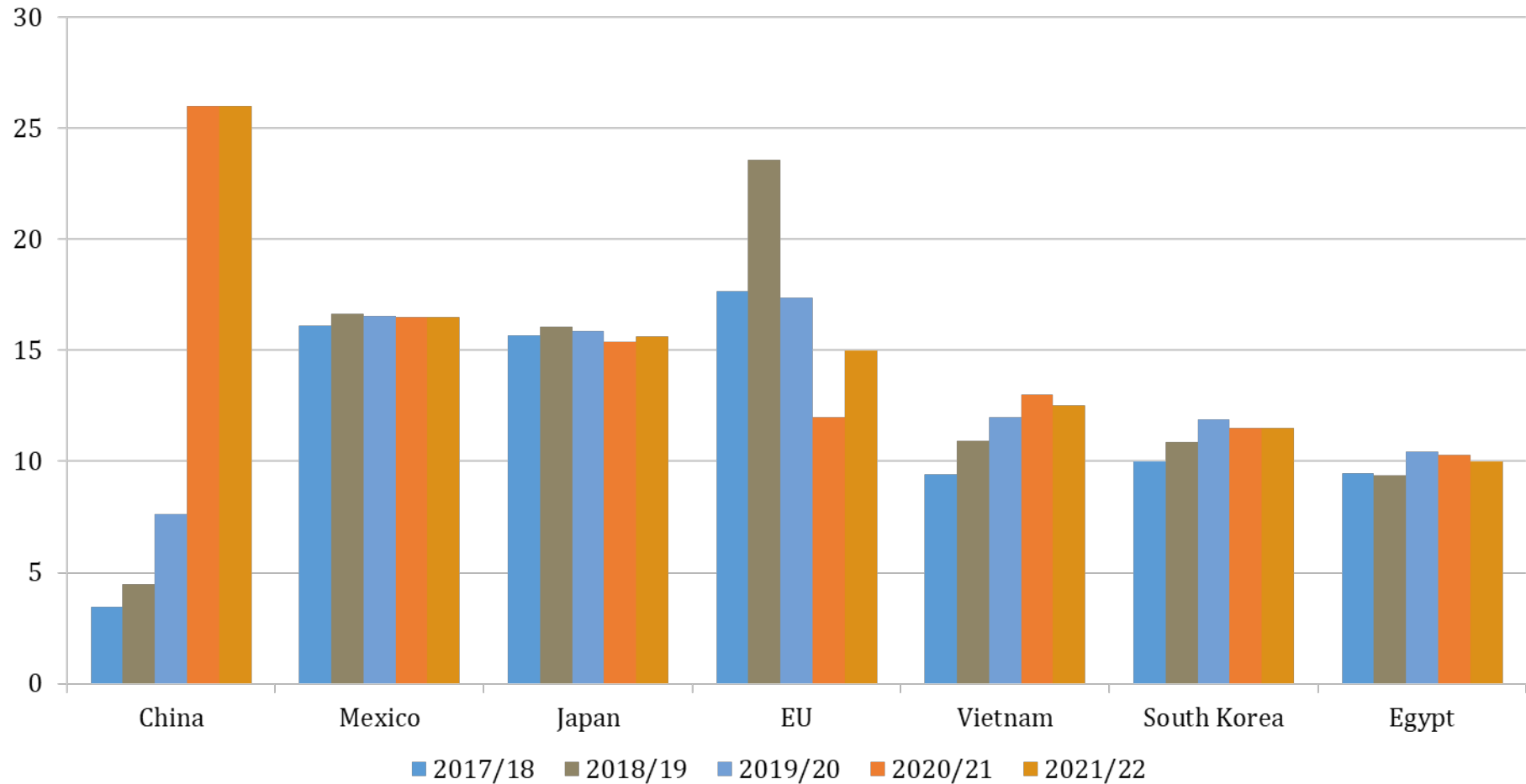
USDA: maize production forecast

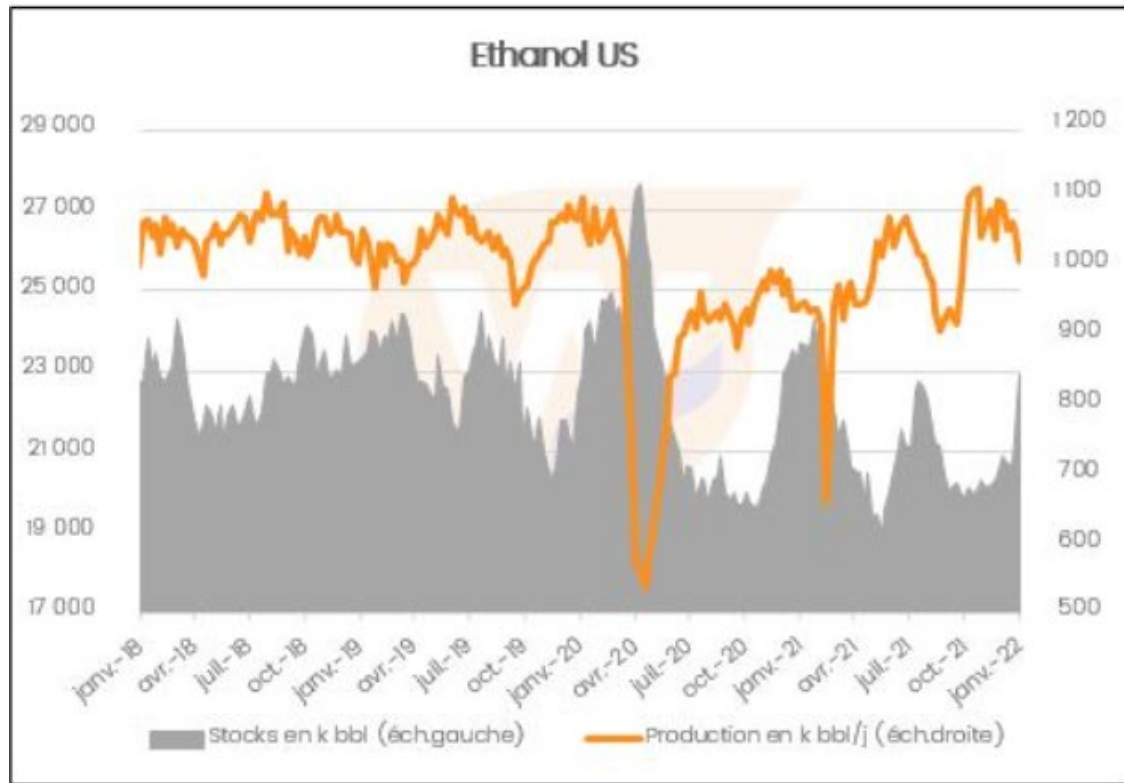
Source: USDA August report

Voornaamste invoerders van maïs

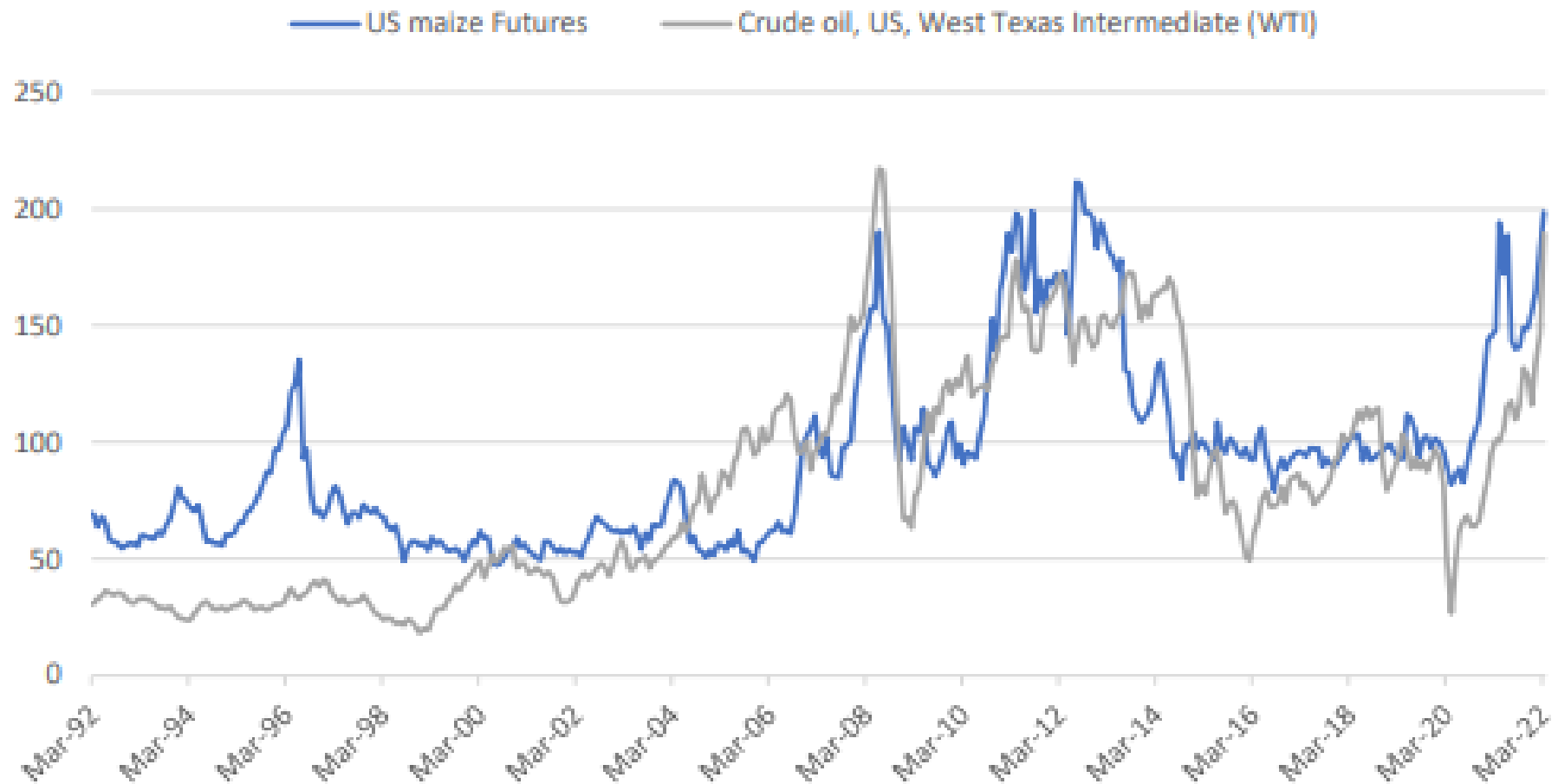
Raming 2021/2022, in miljoen ton

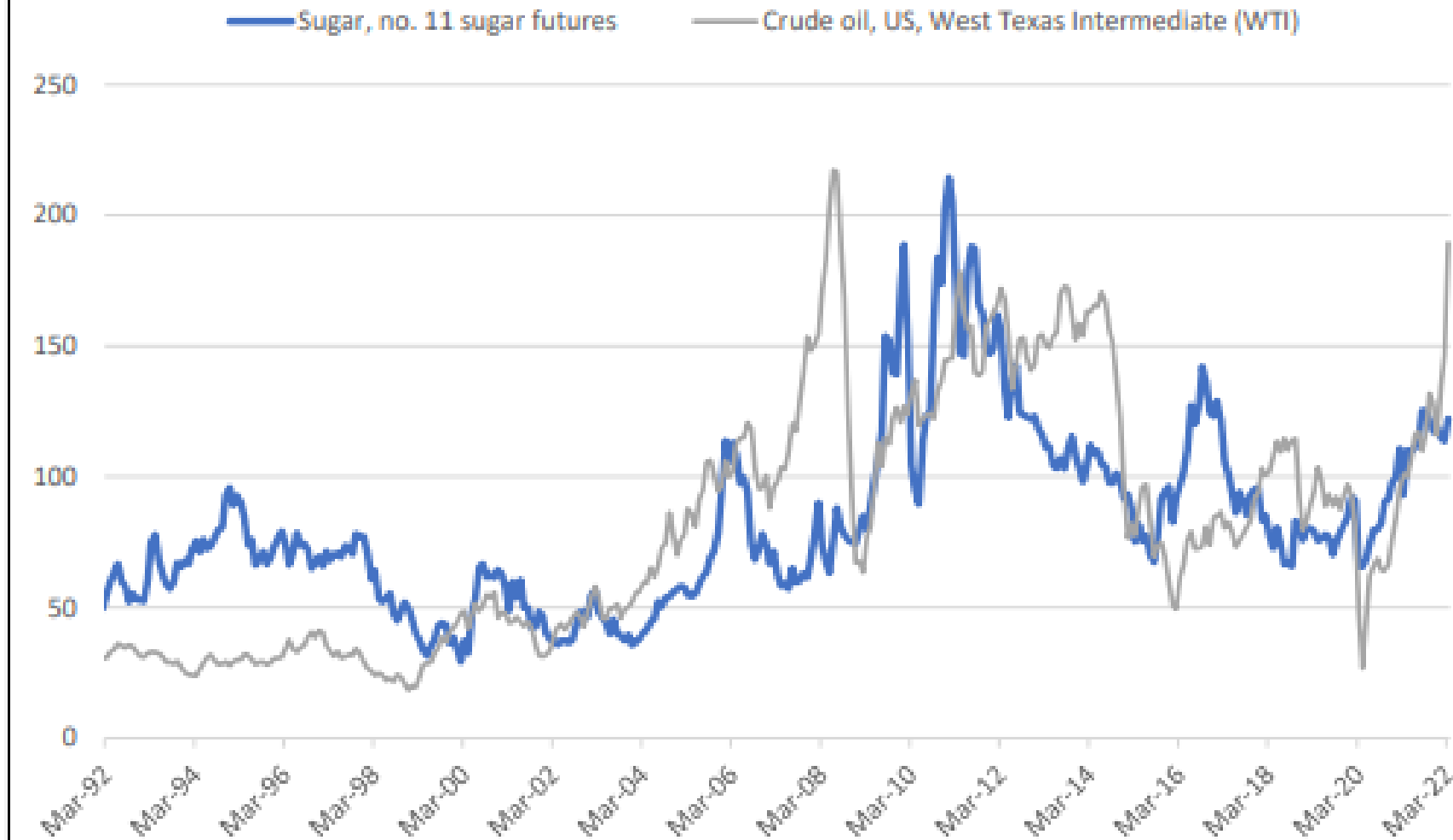
US: ethanol & export

Maize price vs crude oil price, 2014–16 = 100

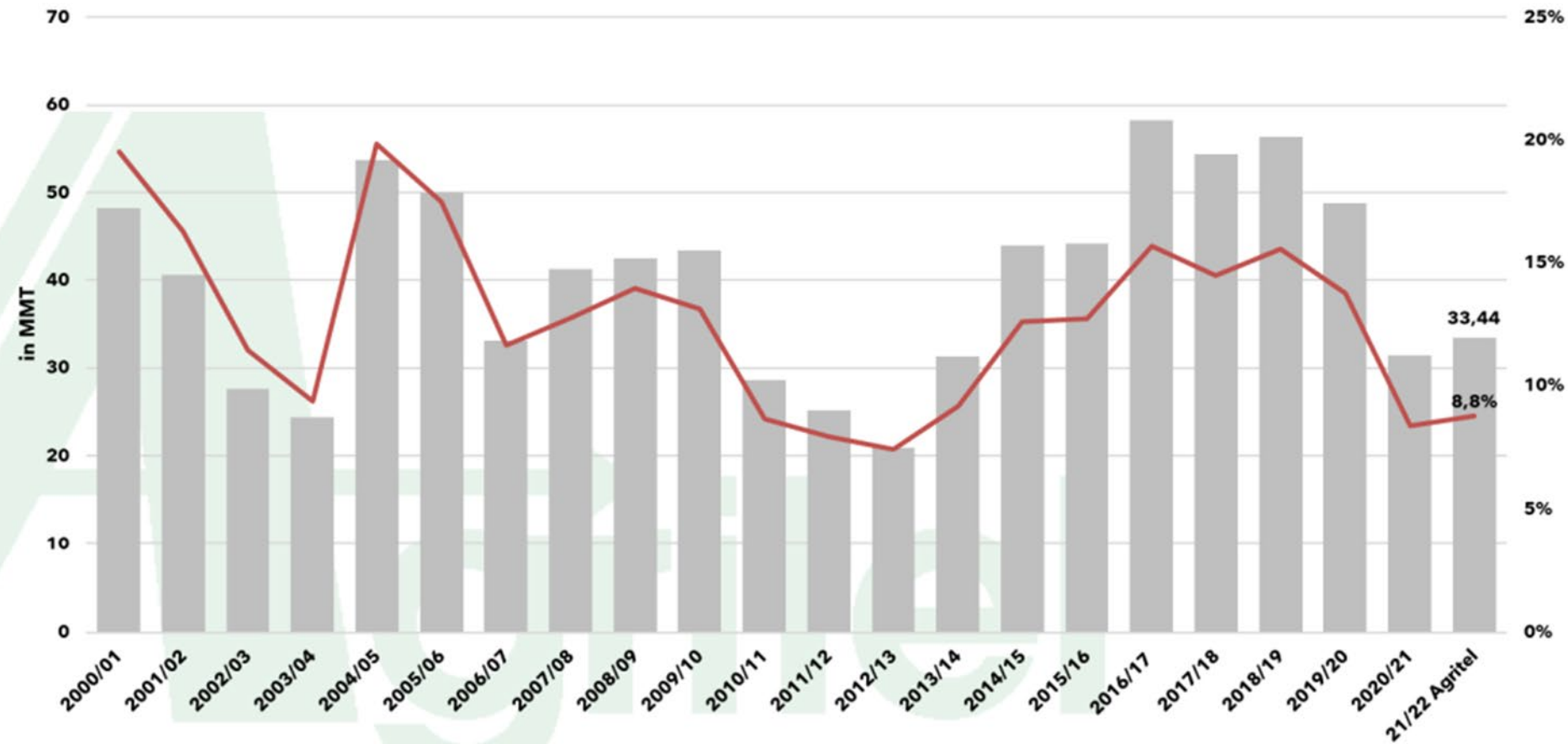
Sugar price vs crude oil price, 2014–16 = 100

USA: stocks maïs

US Corn stocks

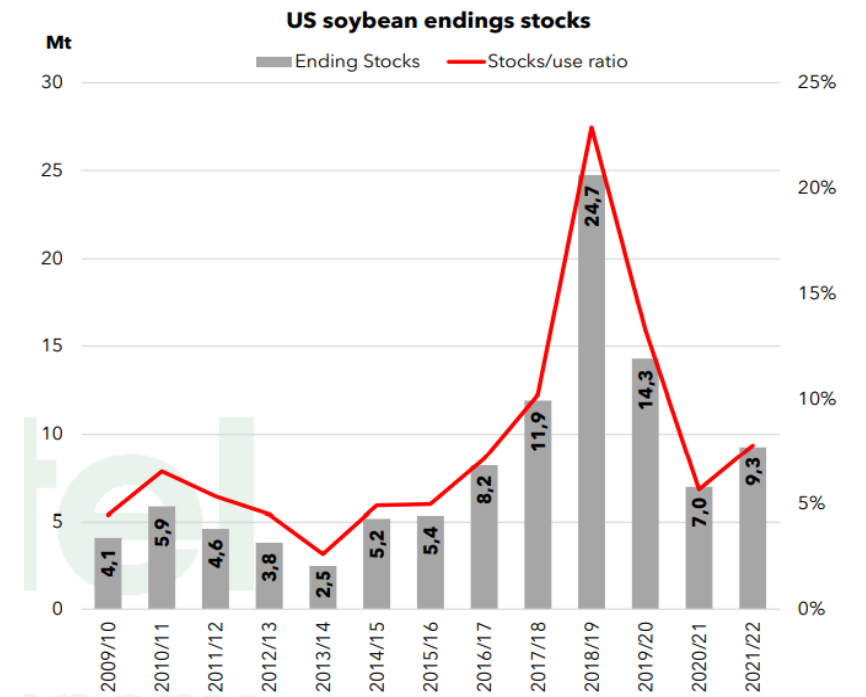
Ending Stocks Stock/Use ratio

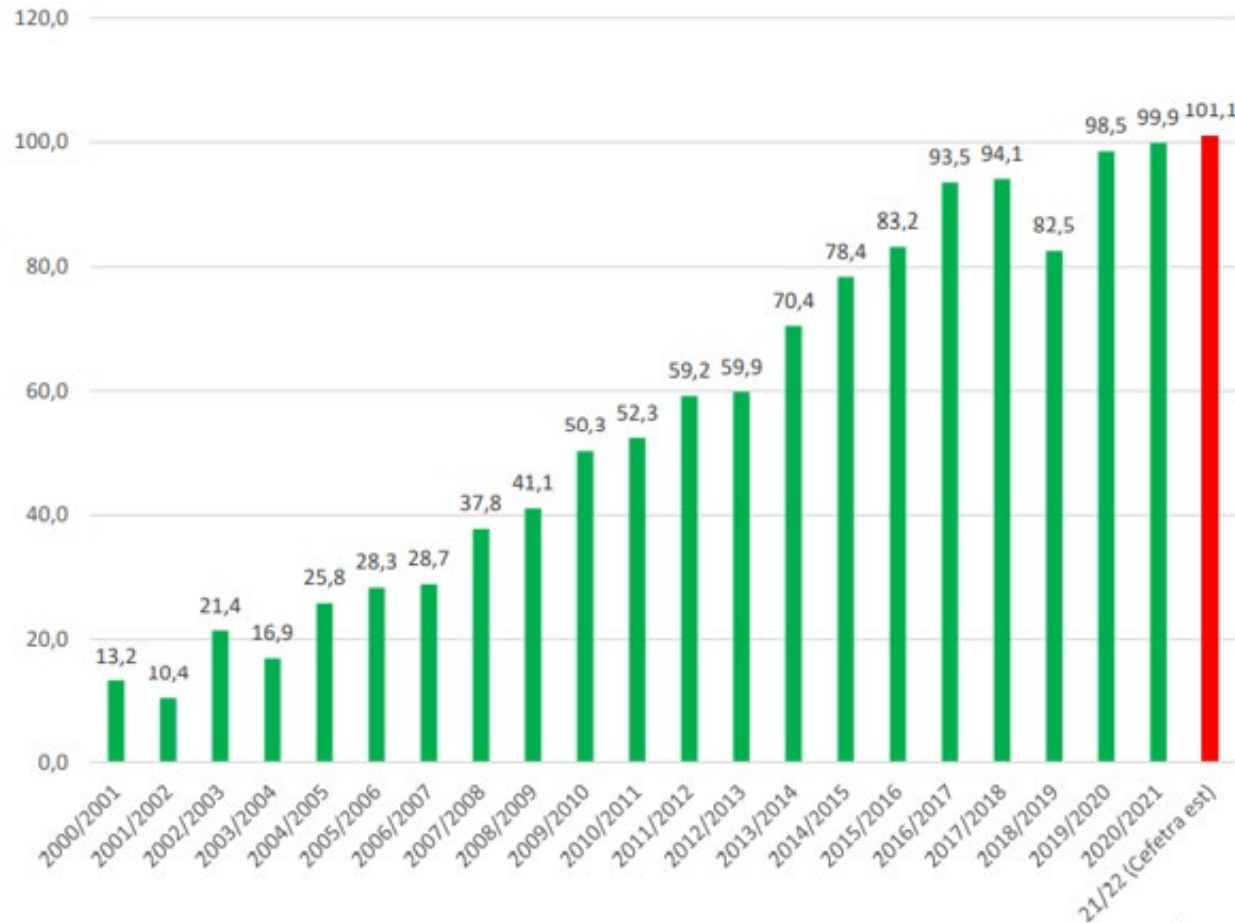
SOJA

USA

China: invoer sojabonen

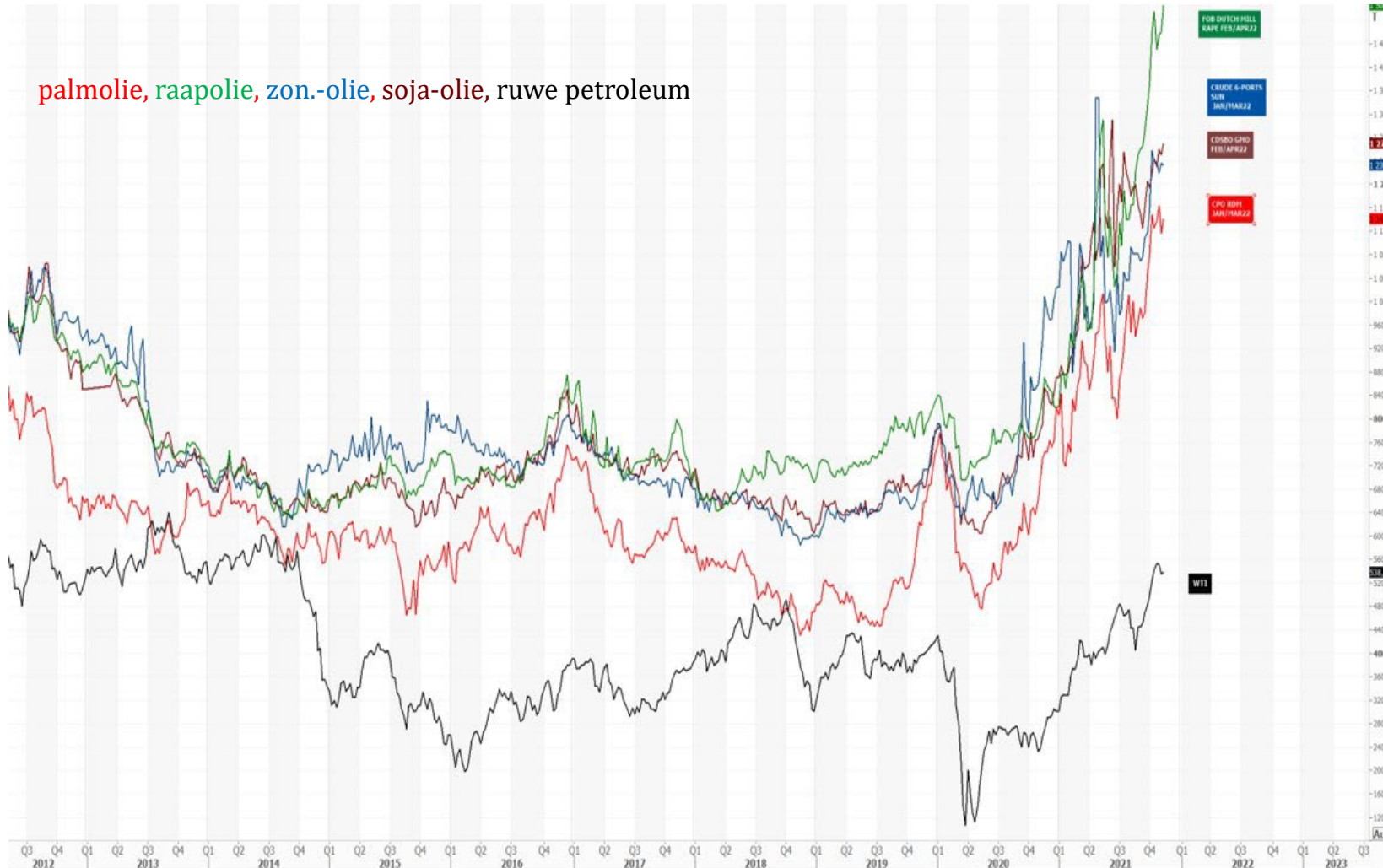
- Na varkenspest (2018/2019) herstel stapel, leidde tot verhoogd verbruik en import
- Om politieke redenen wordt vooral in Brazilië gekocht (cf. discussie met Trump), pas voor 'aanvullingen' in de USA
- Eind Q3-2020 werd eerst Brazilië "leeggekocht"...

Olie en oliezaden

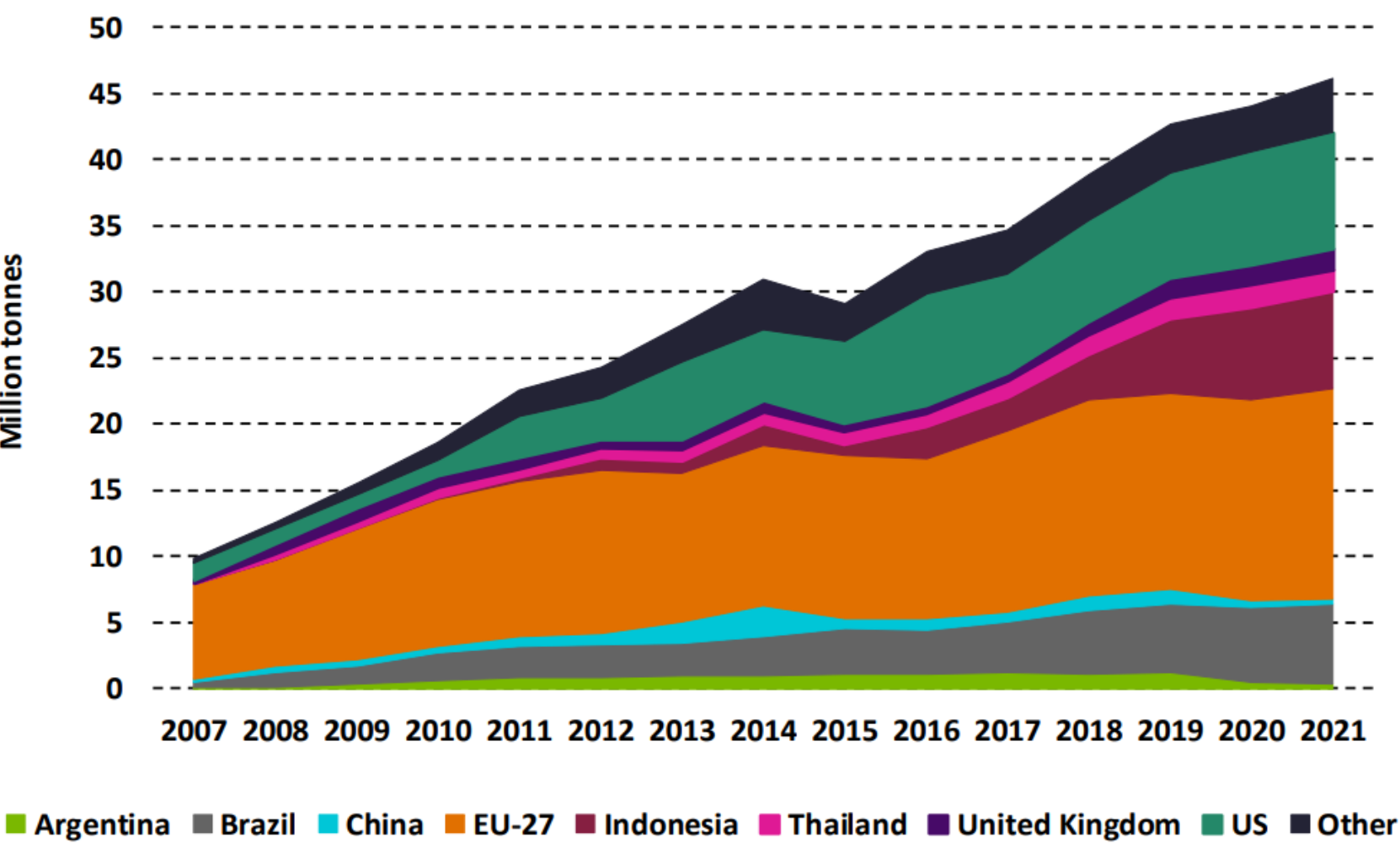
Plantaardige olie: prijsevolutie – effect ‘Green Deals’

palmolie, raapolie, zon.-olie, soja-olie, ruwe petroleum

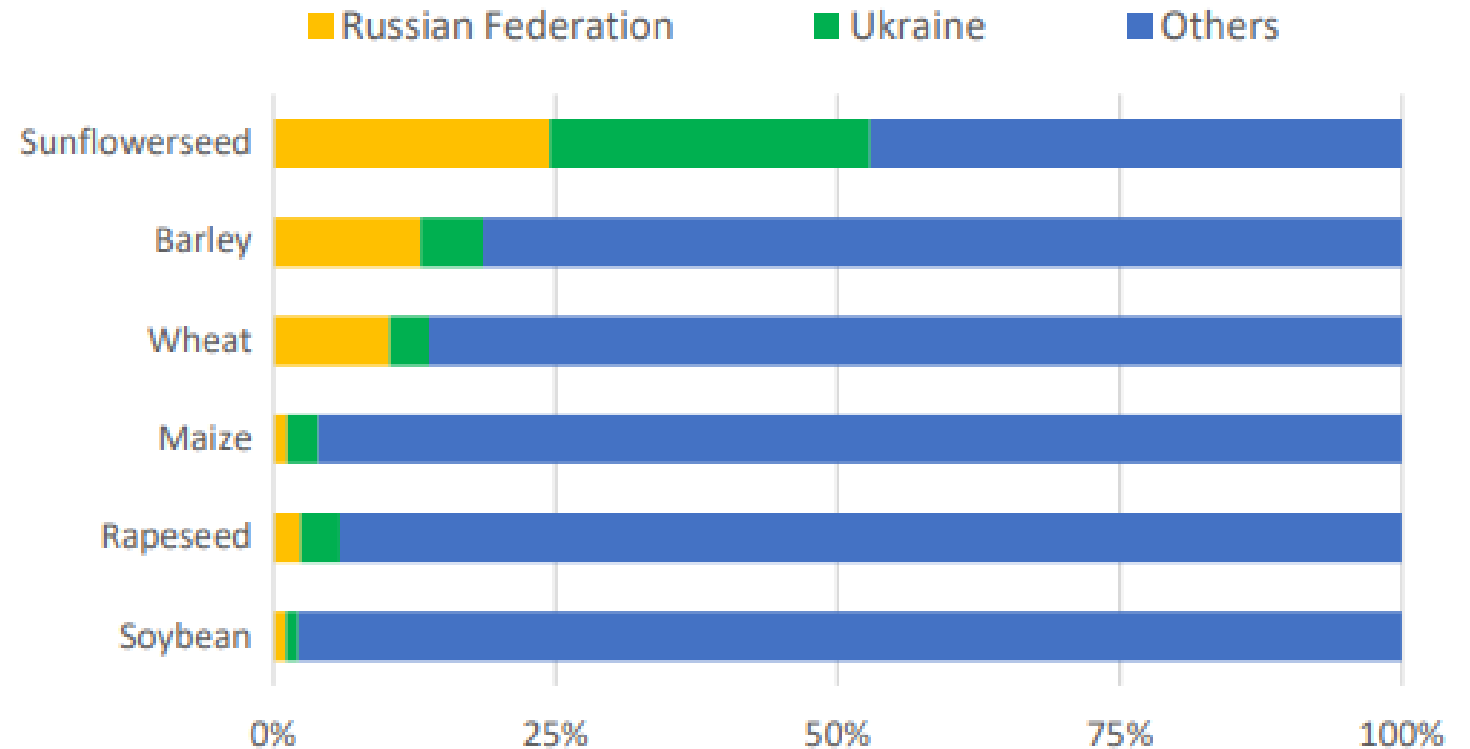
- Trendsetter: palmolie
- Oogst verstoord door corona en weersomstandigheden
- Duurzaamheidsissues
- Alternatief:
EU: vooral koolzaadolie
US/Zuid-Amerika: soja-olie

Global biodiesel consumption (FAME & RD)

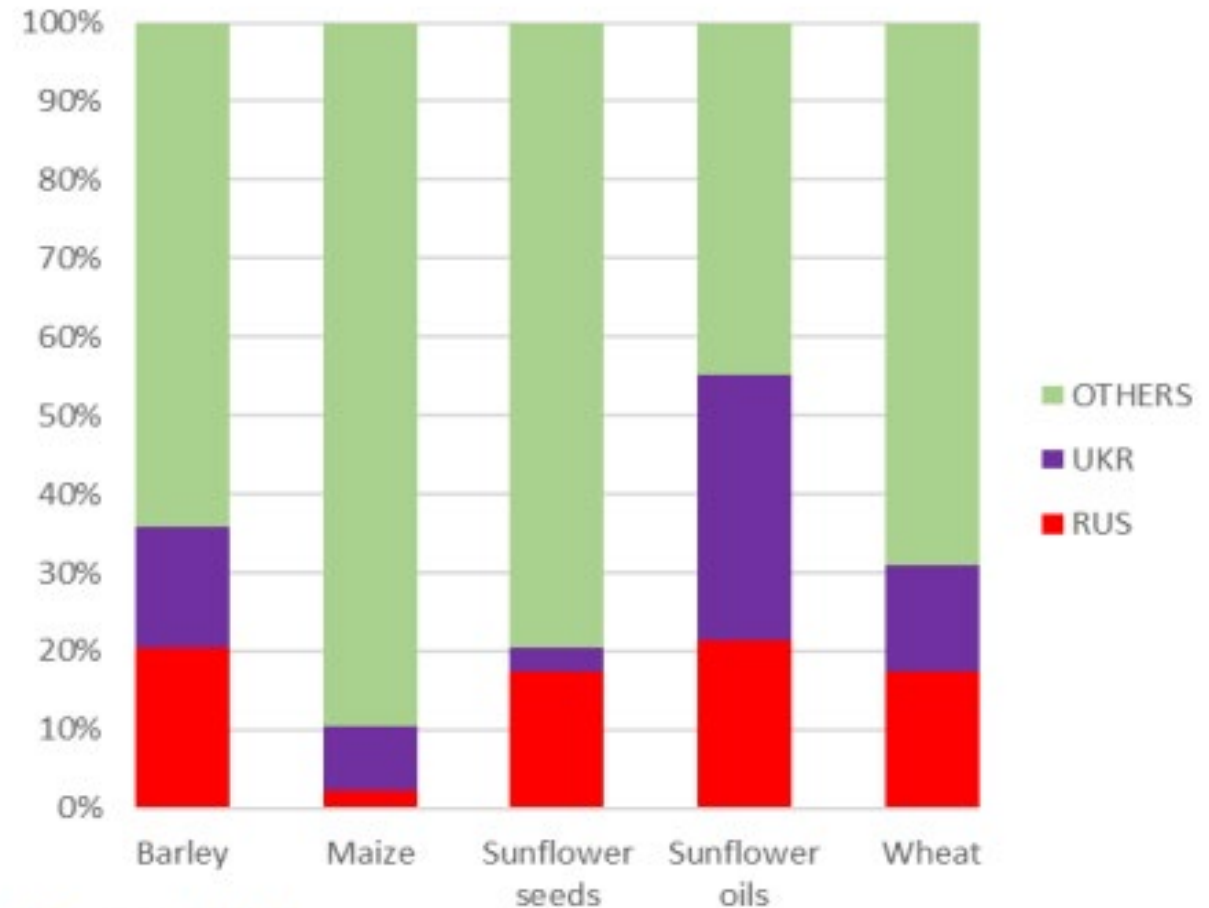

CRISIS OEKRAÏNE

Aandelen van Rusland/Oekraïne in de wereldproductie van specifieke gewassen

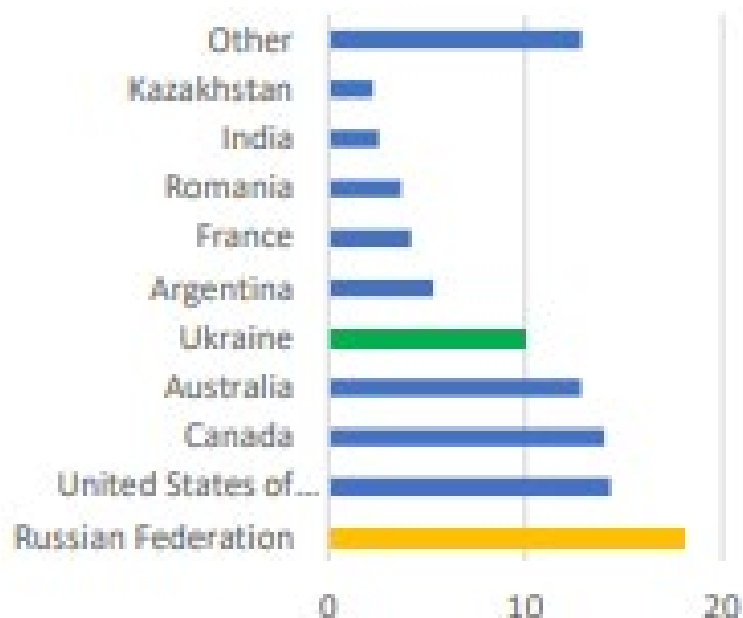

*Aandelen van
Rusland/Oekraïne in de
werldexport van specifieke
gewassen (in %, 2021)*

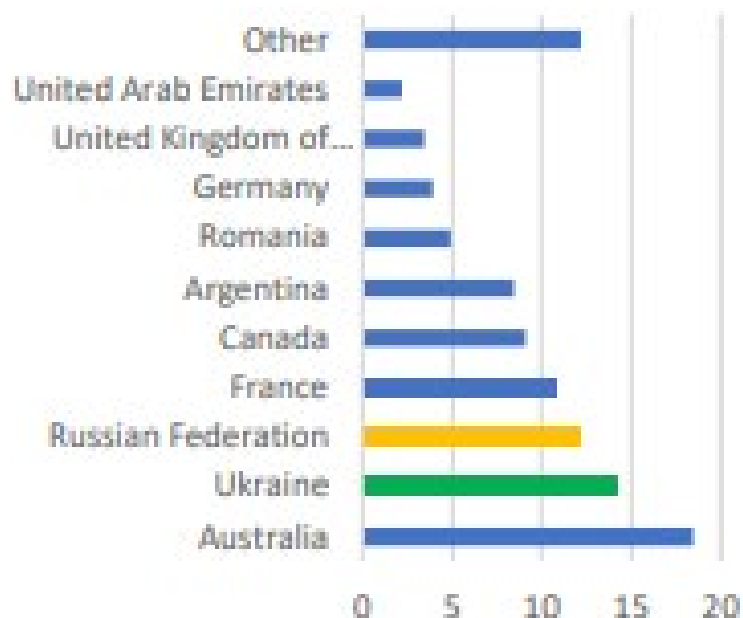
Source: TDM

Figure 6: Top 10 exporters of Wheat

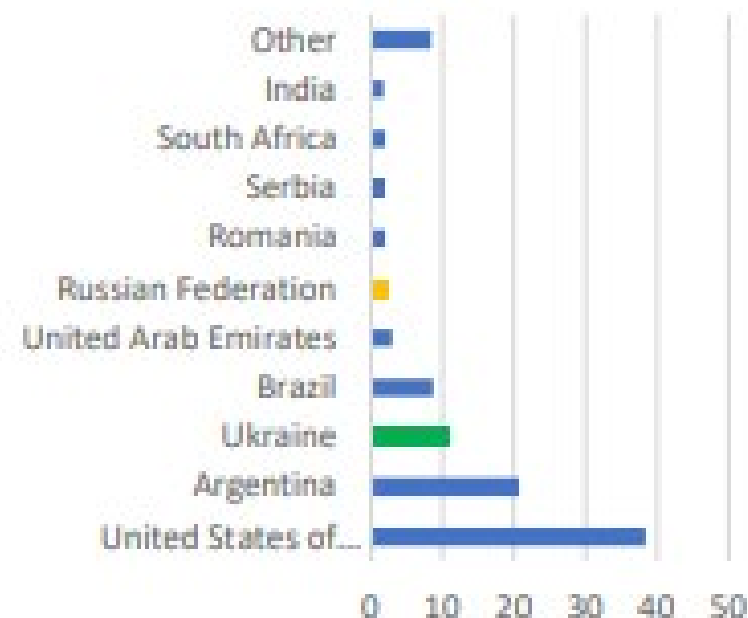
% share in global exports in 2021

Figure 7: Top 10 exporters of Barley

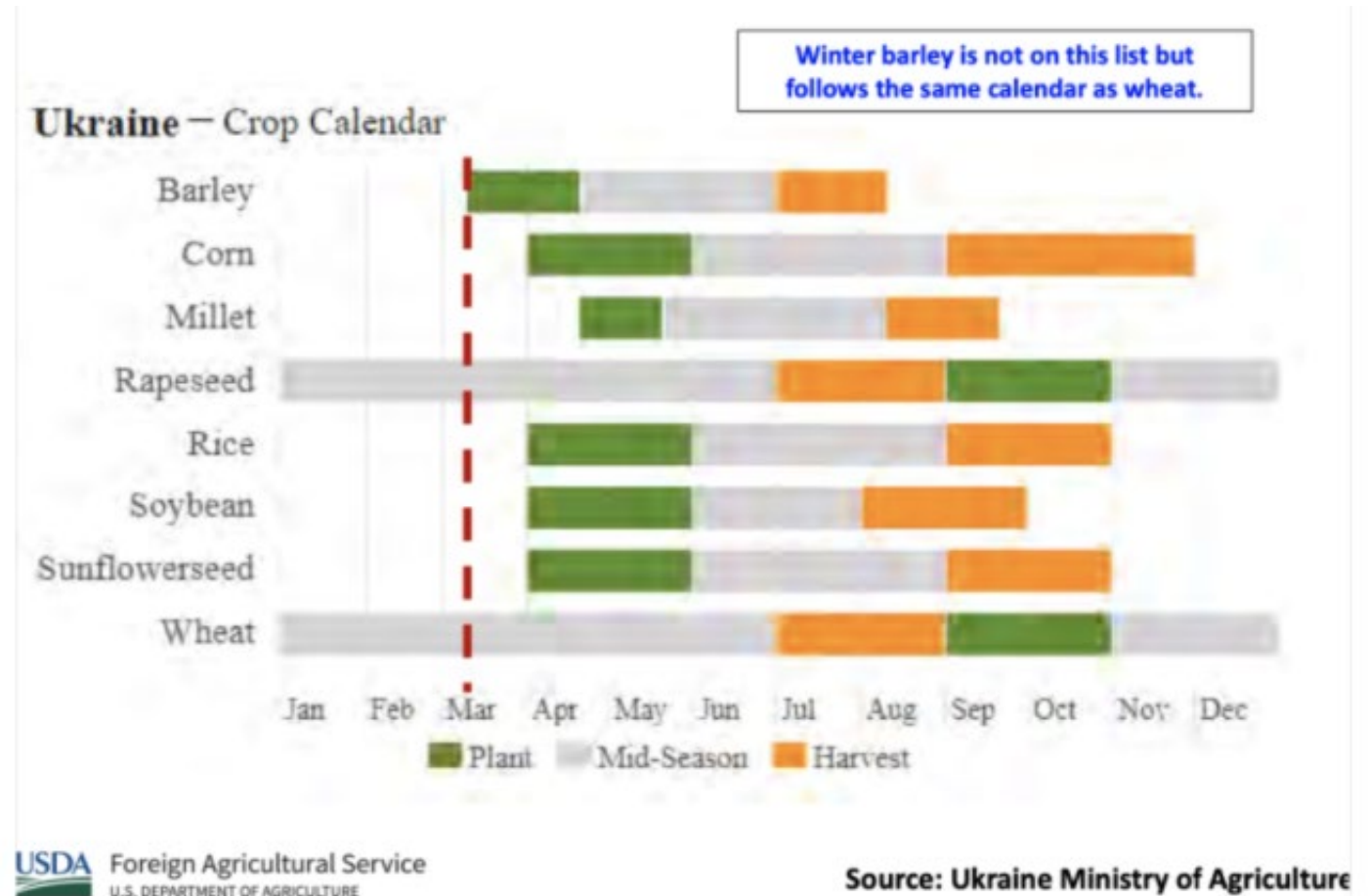
% share in global exports in 2021

Figure 8: Top 10 exporters of Maize

% share in global exports in 2021

GEWASSEN KALENDER OEKRAÏNE

*Minstens 26 landen zijn
voor >50% van de tarwe
behoeften afhankelijk
van Rusland en
Oekraïne*

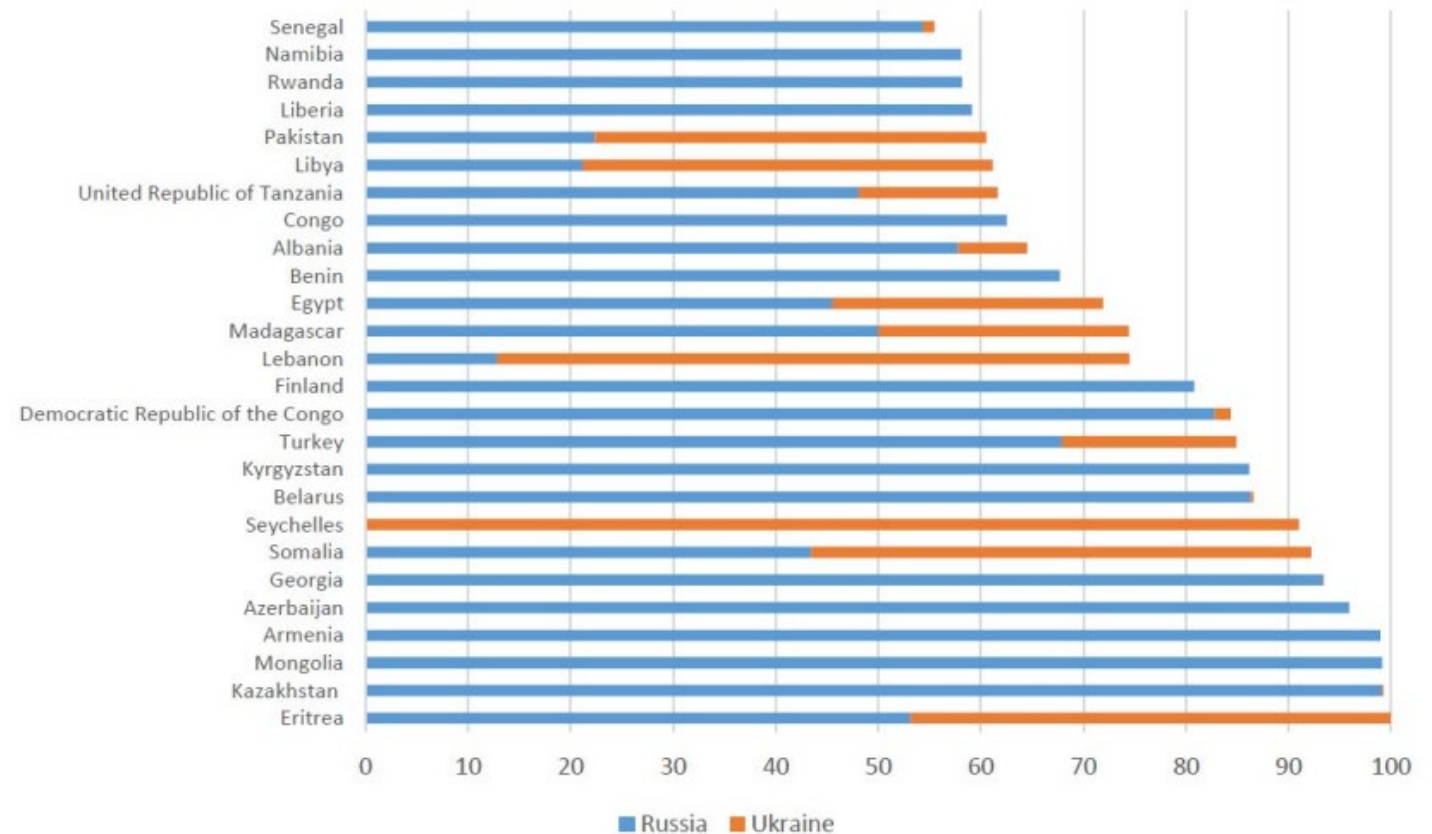

Figure 4: Agricultural exports of the Russia Federation in 2021

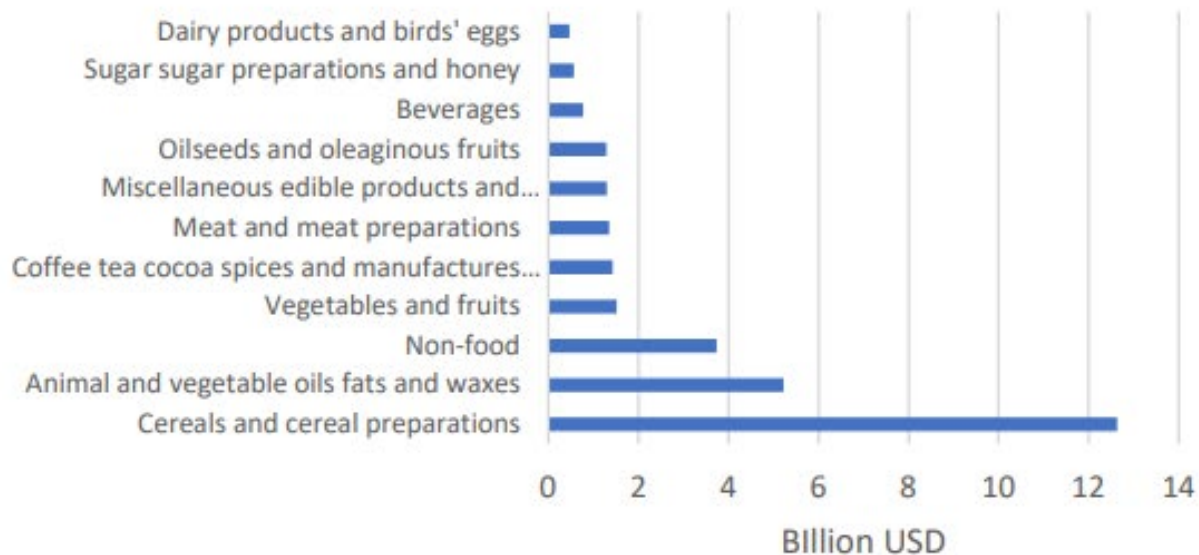
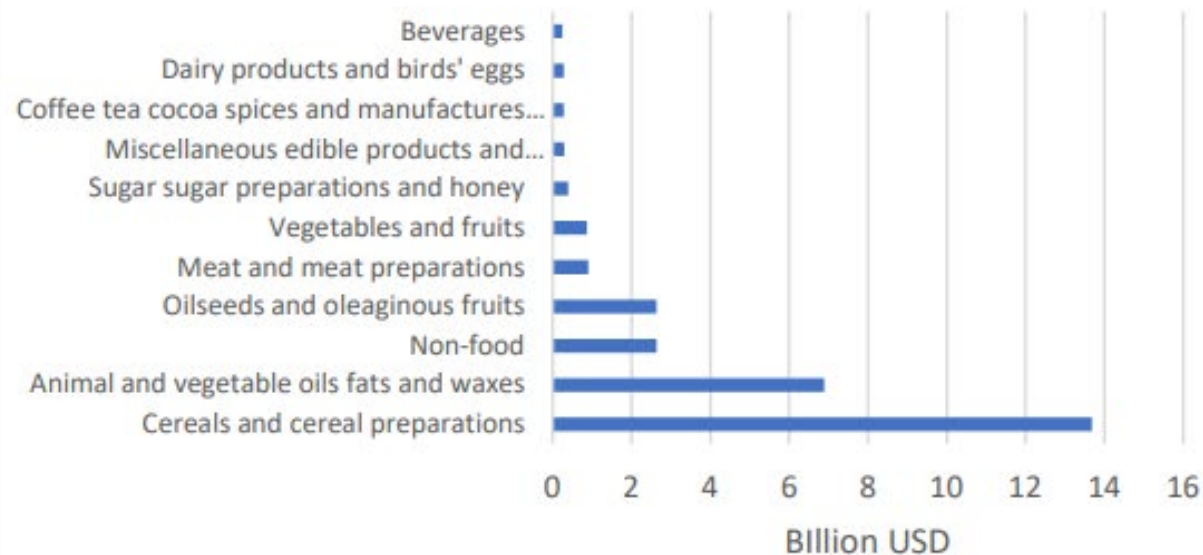

Figure 5: Agricultural exports of Ukraine in 2021

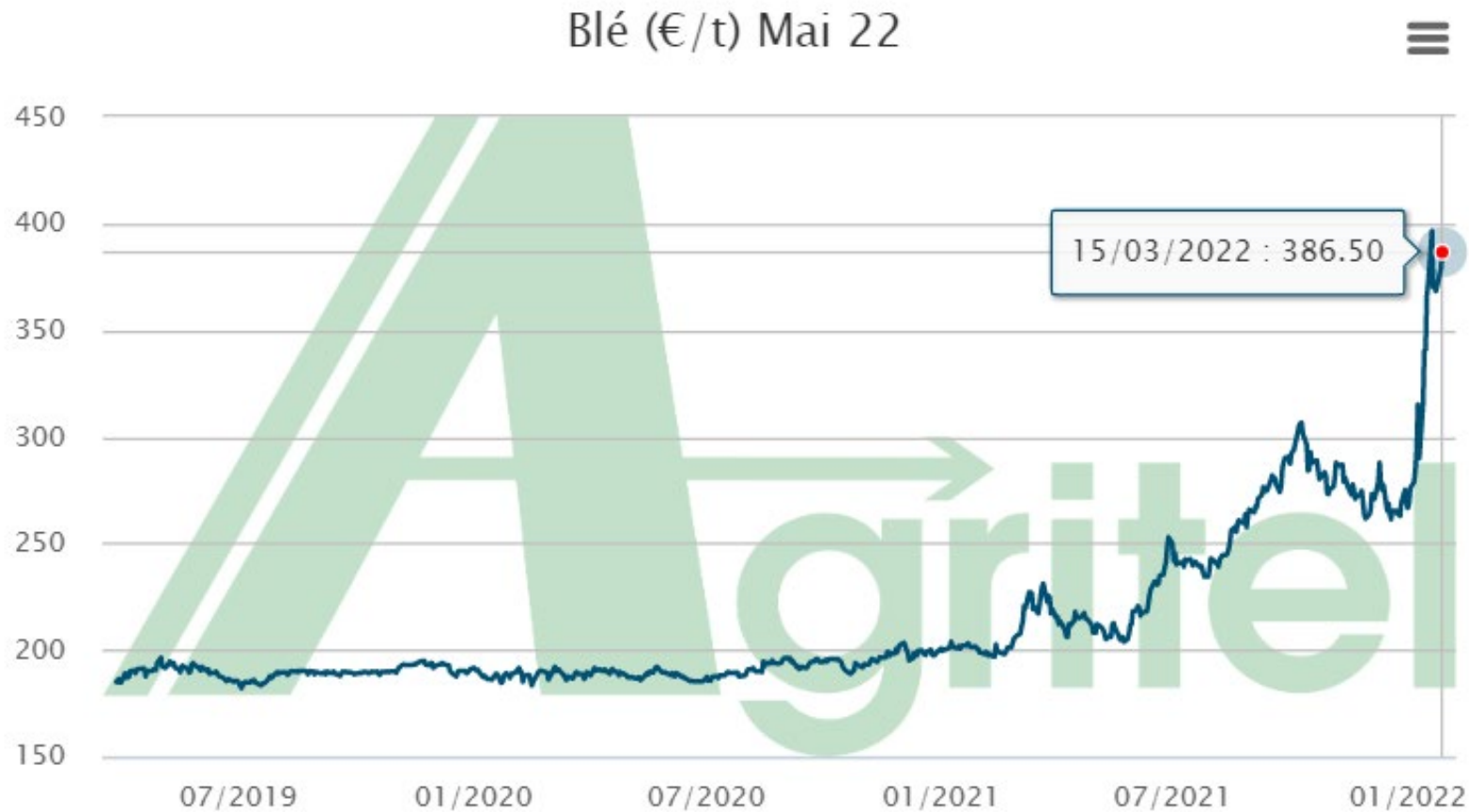
Source: Trade Data Monitor (TDM), FAO calculations

Futures prices since the invasion

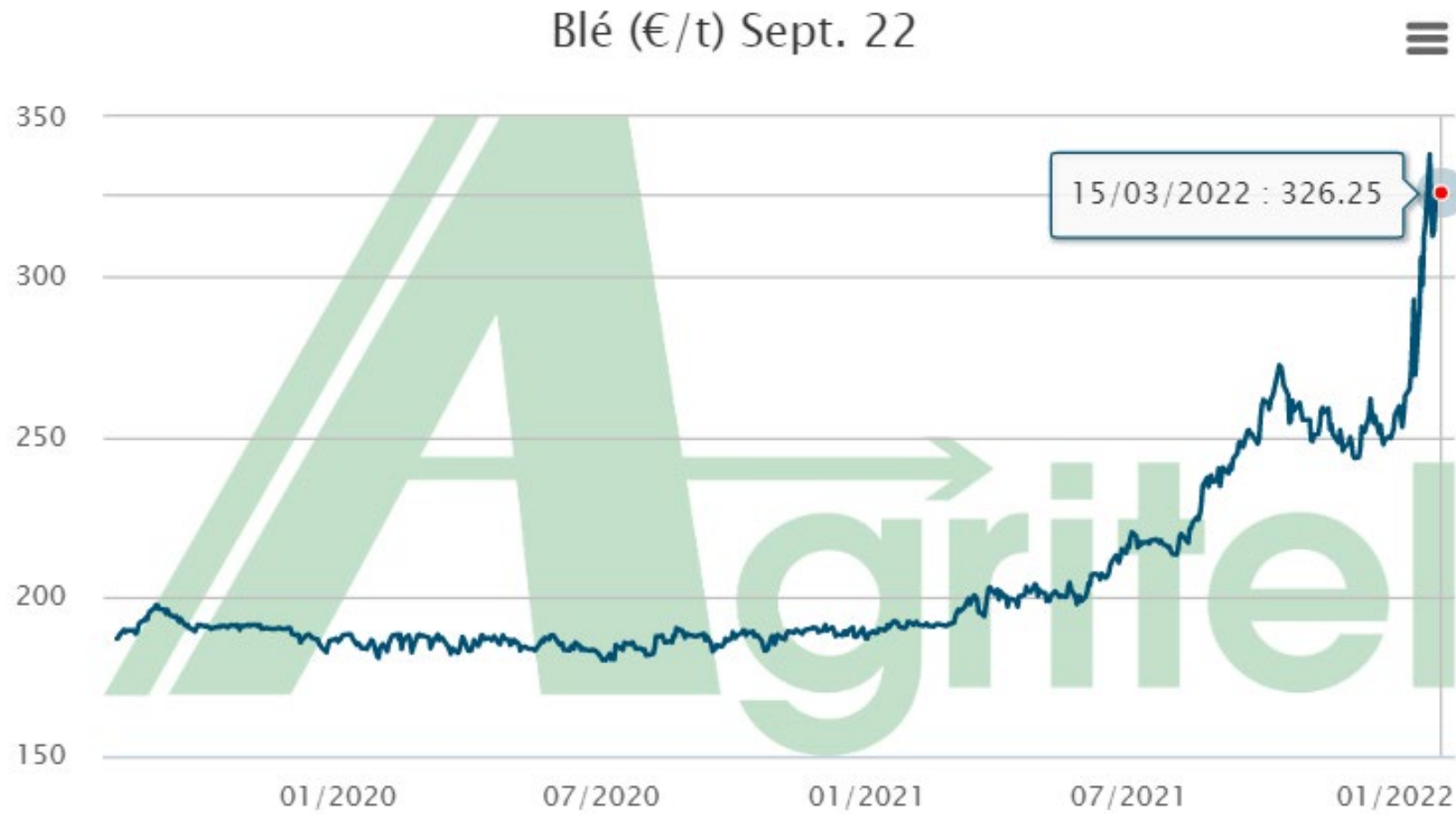
May 2022 contracts (Feb 1 = 100%)

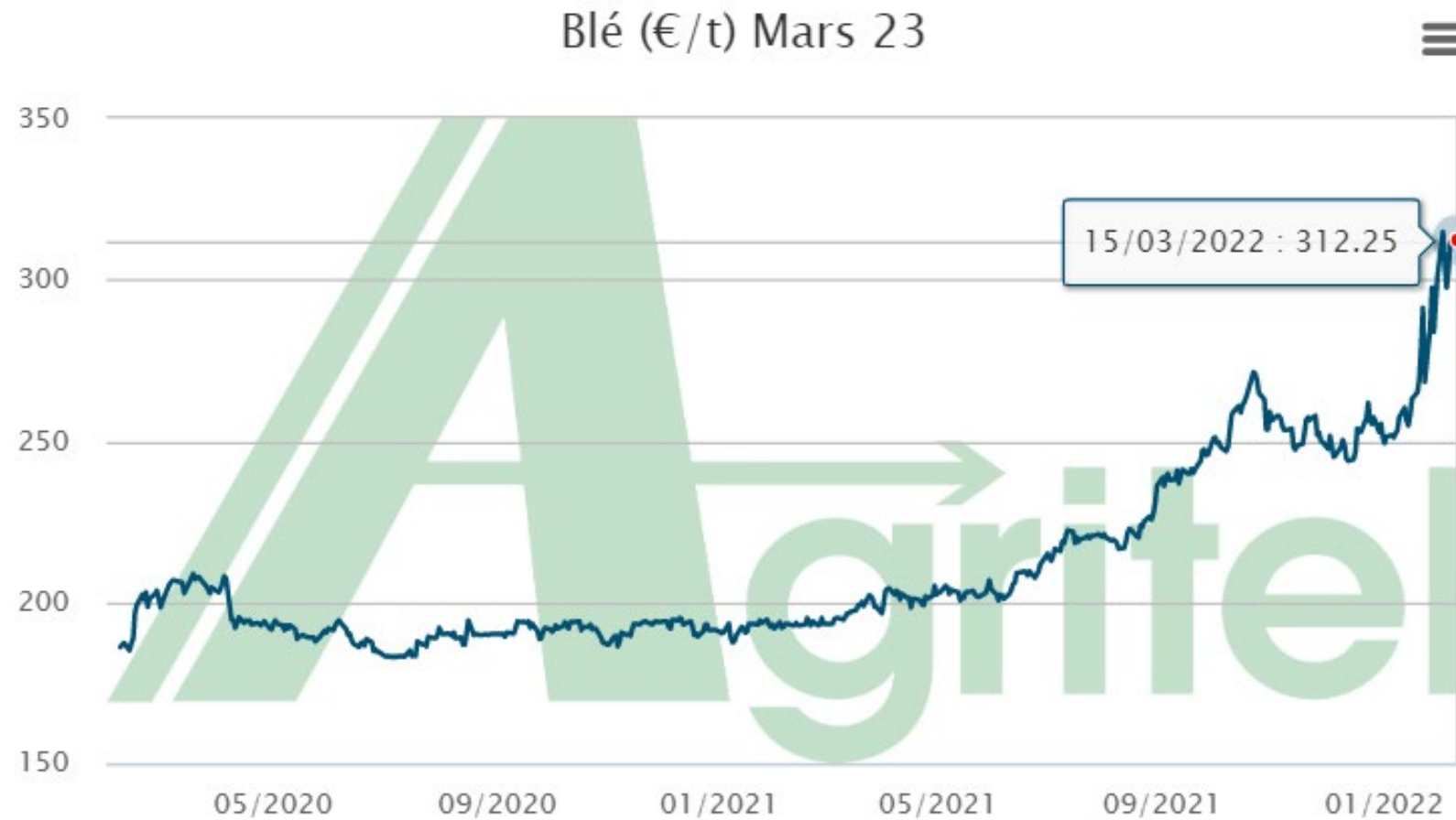
PRIJSEVOLUTIE TARWE (Matif; Parijs)

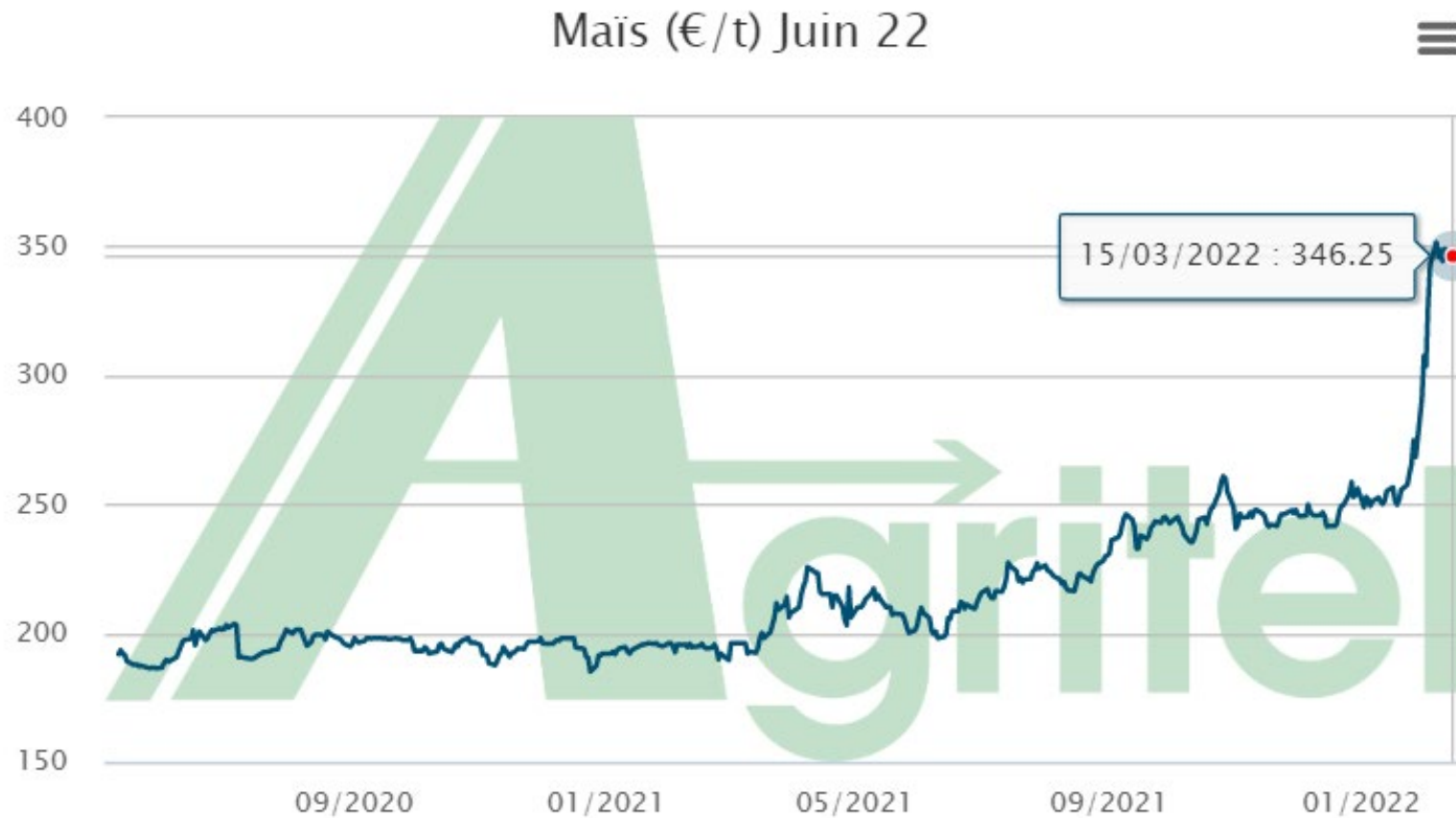
PRIJSEVOLUTIE TARWE (Matif; Parijs)

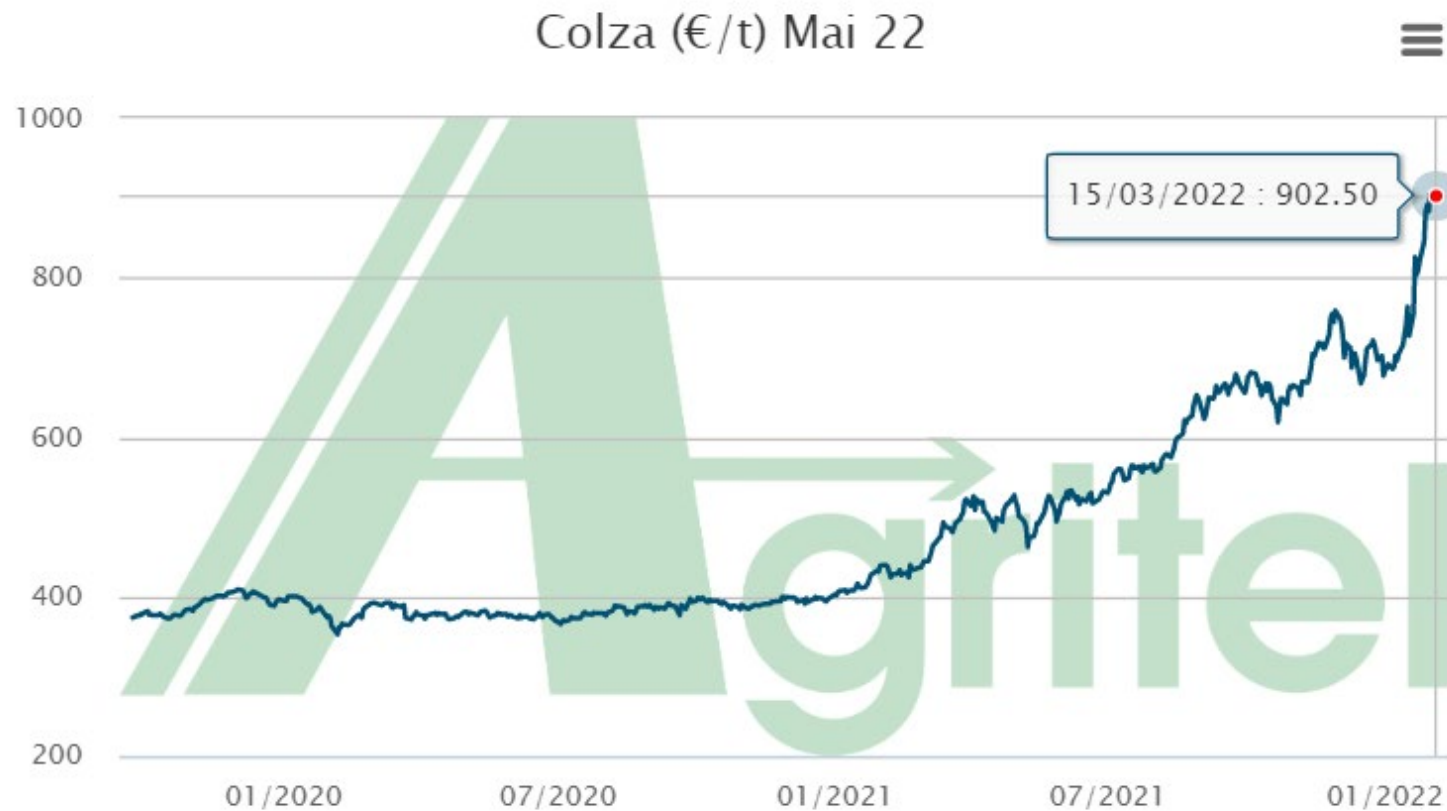
PRIJSEVOLUTIE TARWE (Matif; Parijs)

PRIJSEVOLUTIE MAÏS (Matif; Parijs)

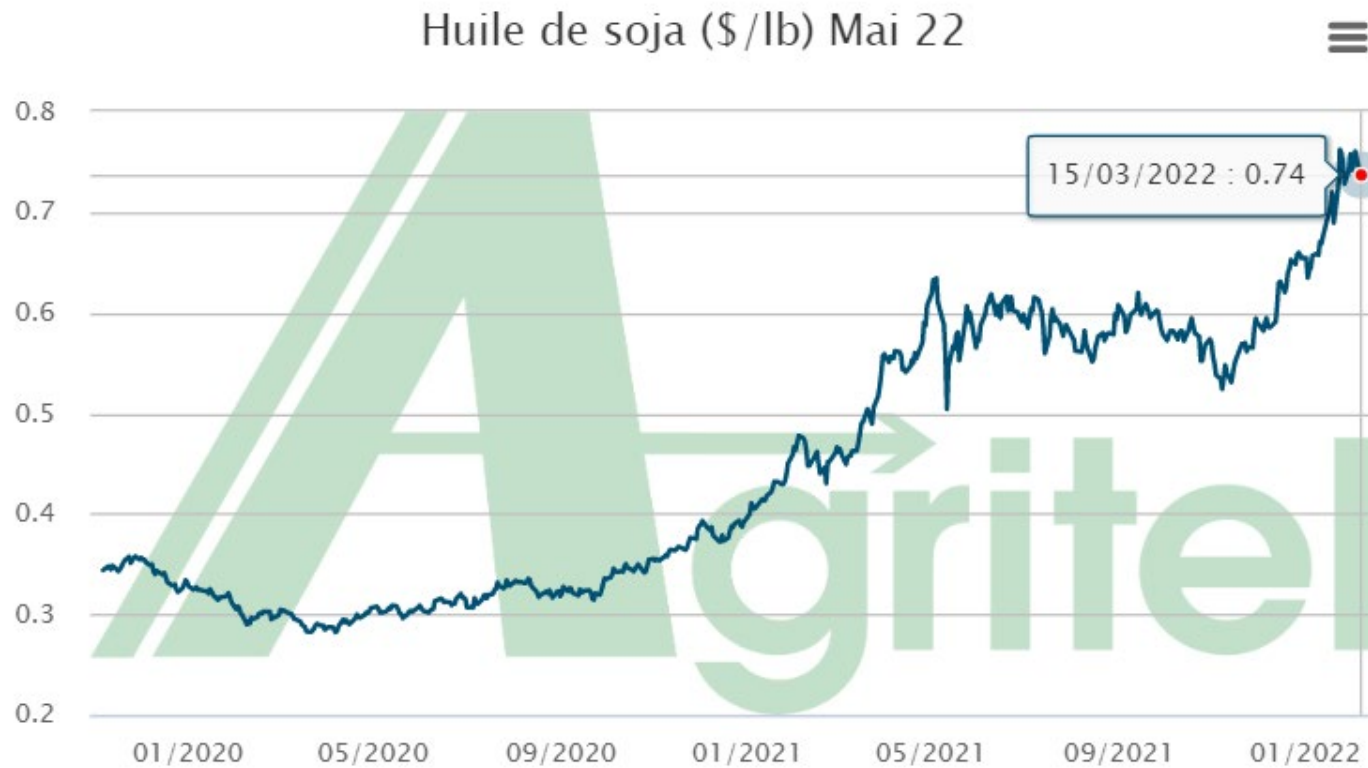
PRIJSEVOLUTIE KOOLZAAD (Matif; Parijs)

PRIJSEVOLUTIE SOJABONEN (Chicago board of trade)

PRIJSEVOLUTIE SOJAOLIE (Chicago board of trade)

PRIJSEVOLUTIE SOJASCHROOT (Chicago board of trade)

Maar.....ook positieve effecten van stijgende graanprijzen

- **Graan vertegenwoordigt het grootste bouwlandareaal in Europa**
- **Graan = spilfunctie in het akkerbouwgebeuren**
 - ⇒ **Positieve effecten op prijzen van aardappelen, industriegroenten, suikerbieten, vlas etc..**
 - ⇒ **Door hogere prijzen is sector beter gewapend tegen stijgende kosten voor meststoffen, energie, fytproducten,...**

Samenvatting - grondstoffen

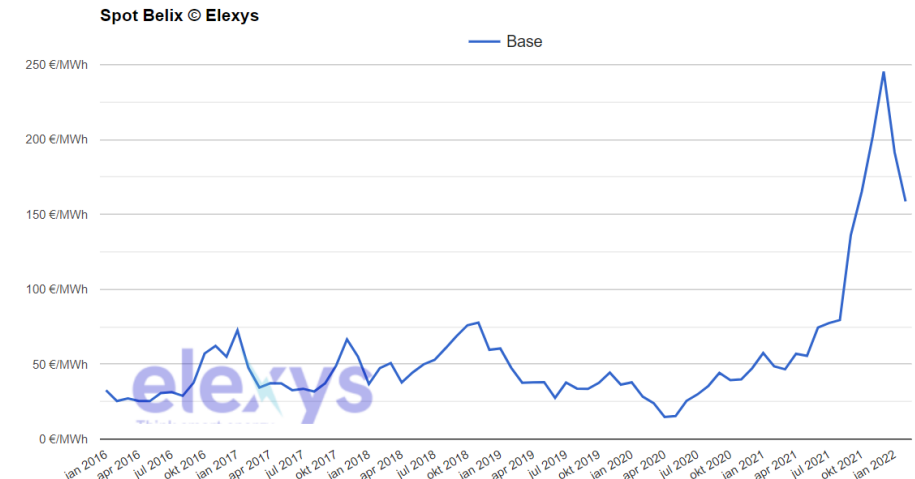
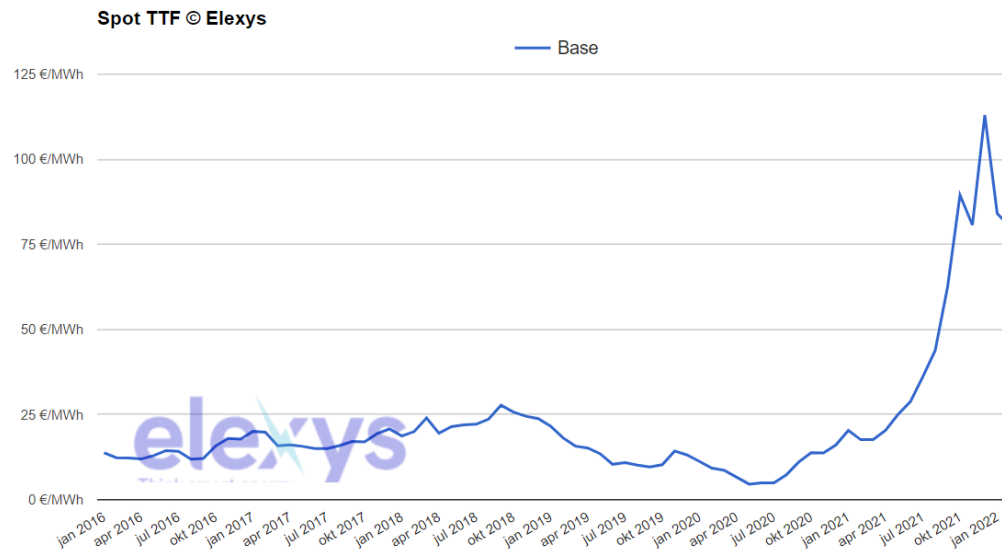
- *Stocks op wereldvlak voor tarwe, mais, koolzaad & soja op laagste niveau sinds ca 10 jaar => schaarste-economie*
- *Hoge Chinese vraag houdt aan (hamstereffect??)*
- *Stijging 'food-inflation' - op hoogtepunt sinds 10 jaar*
- *Krappe situatie granen in 2021/'22 zal wellicht aanhouden in 2022/'23*
- *Blijvend hoge inzet op biobrandstoffen (cf. ethanolproductie in VS, biodiesel in EU en VS)*
- *Zeer spannende macro-economische situatie & geopolitieke omgeving met grote onzekerheden.*

2. STIJGENDE ENERGIEPRIJZEN

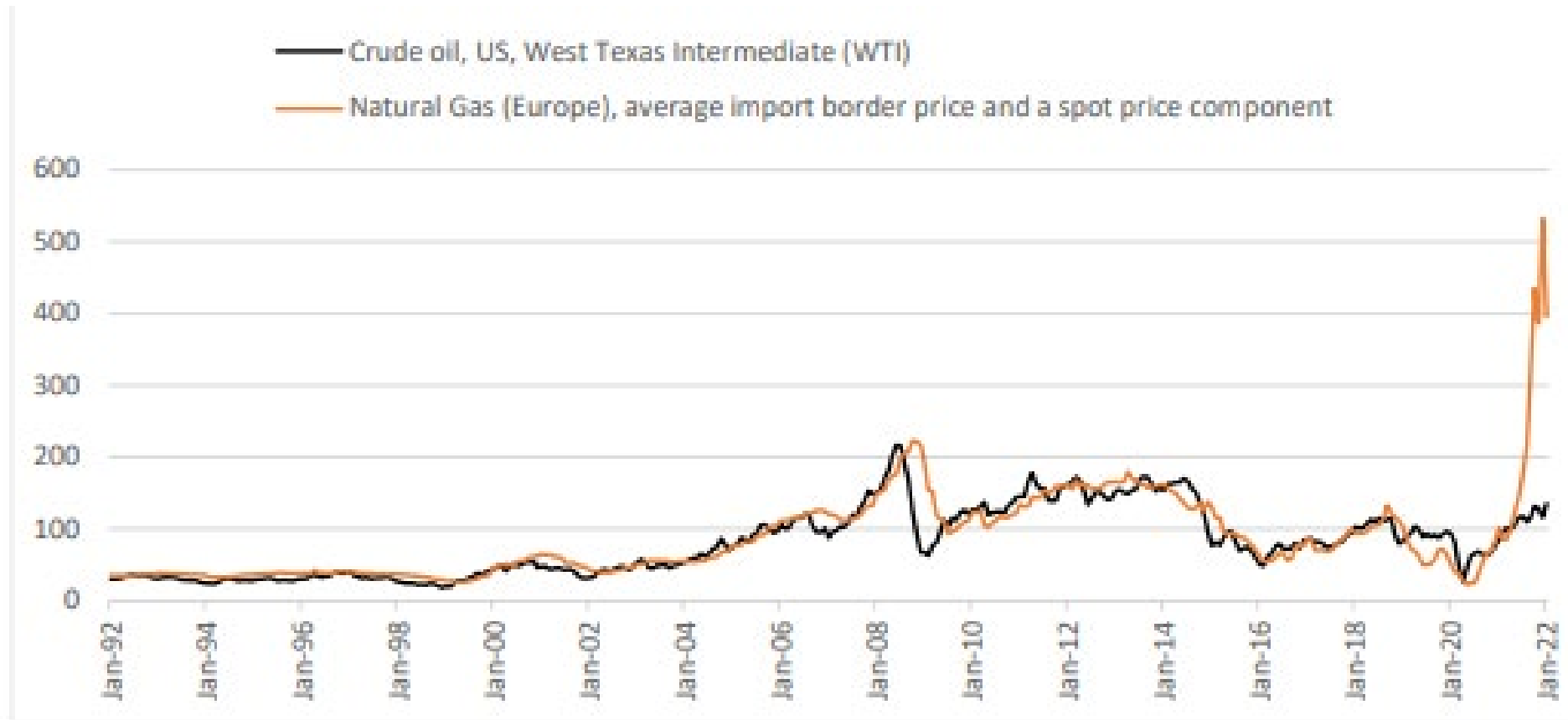

Stijgende energieprijzen

- Een sterke vraag naar gas in zowel Azië als Europa (o.a. economische herstel na corona) in combinatie met lage aardgasvoorraden
- Een lage gasaanvoer vanuit Noorwegen en afhankelijkheid van Rusland
- De switch van steenkool naar aardgas

Evolutie van de gasprijs en de prijs van ruwe olie (2014-2016 = 100)

Source: Index Mundi

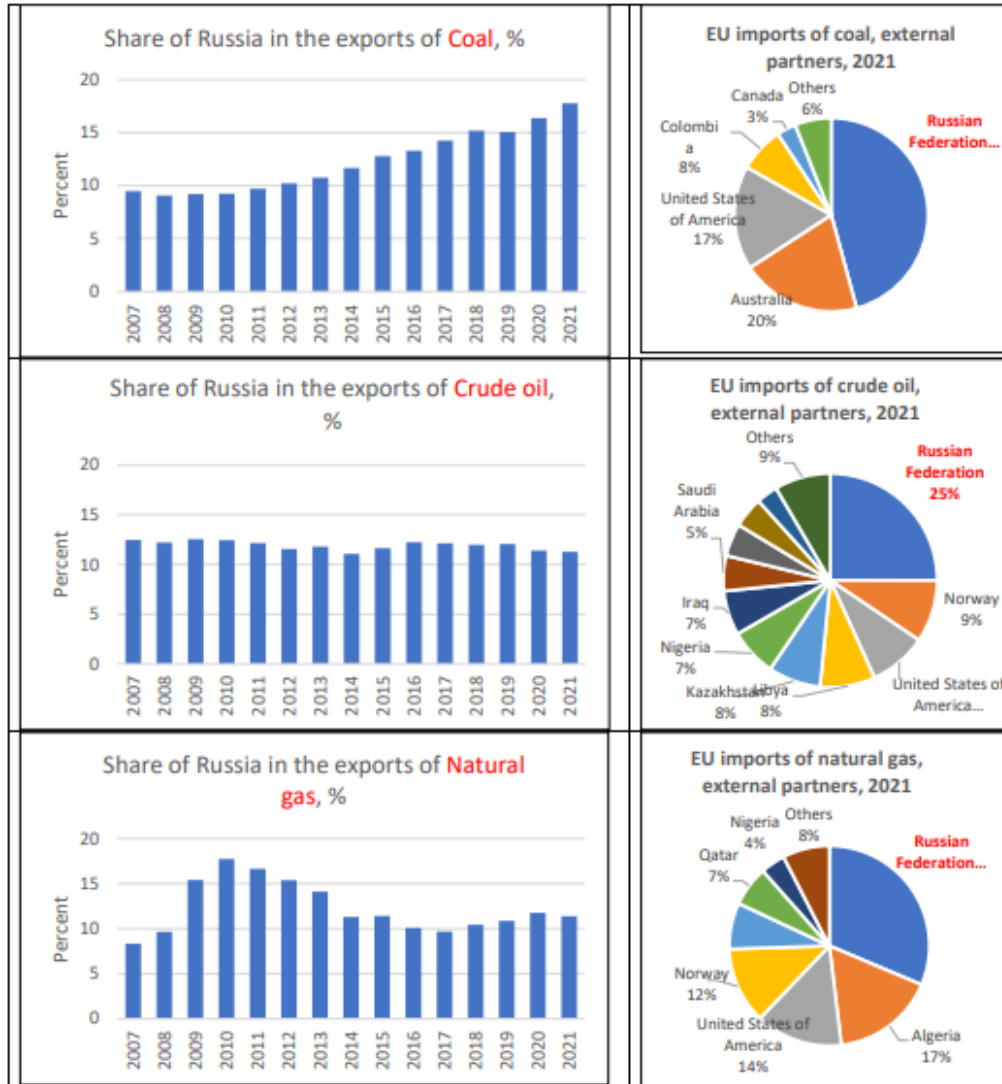

Figure 27 a, b and c: EU Imports of energy by country of origin

Stijgende energieprijzen

- Prijsstijging december 2021 tegenover december 2020
 - Diesel stookolie (> 2.000 liter): +55,4%
 - Bron: Belgische petroleumfederatie
 - Landbouwdiesel: +45,0%
 - Bron: Belgische petroleumfederatie
 - Gas: x 2
 - Bron: Indexcommissie FOD Economie, diverse soorten contracten
 - Elektriciteit: +44,1%
 - Bron: Indexcommissie FOD Economie, diverse soorten contracten)

Stijgende energieprijzen

- Energieverbruik land- en tuinbouw
 - Diesel stookolie (> 2.000 liter):
aandeel 26,5%
 - Landbouwdiesel: aandeel 23,7%
 - Gas: aandeel 43,47%
 - Elektriciteit: aandeel 6,23%

Stijgende energieprijzen

- Aandeel energiekosten in kostprijs
 - Glastuinbouwsector (tomatenteelt)
 - 60% van de variabele kosten
 - 32% van de totale kosten
 - Sierteeltsector
 - Warme kasteelten (rond 20°C): 20%-40% van de totale kosten
 - Koude kasteelten (bijvoorbeeld enkel vorstvrij houden): 10-15% van de totale kosten
 - Melkveehouderij
 - 4% uit van de variabele kosten
 - 3% van de totale kosten
 - Gesloten varkensbedrijven
 - 2% van de variabele kosten
 - 2% van de totale kosten
 - Pluimveehouderij (braadkippen):
 - 2% van de variabele kosten
 - 2% van de totale kosten

Stijgende energieprijzen

- Gevolgen vnl. glastuinbouw en sierteeltsector
 - Aantal telers planten niet uit of stellen uitplanten uit
 - Bij langlopende gascontracten blijft men voorlopig gespaard
 - Sector vraagt herziening van injectiecontract voor elektriciteit die aan het net geleverd wordt
 - Effect op verkoopprijzen door lagere productie, maar tot nu toe dekken prijsstijgingen de kosten niet (cf. tomaten).
 - Indirecte effecten van stijgende energieprijzen op loonwerk, kunstmest ...

Stijgende energieprijzen

Gevolgen voor aanvoer van groenten op de veilingen

	Jan 2022 t.o.v. jan 2021	Febr. 2022 t.o.v. febr. 2021
Volume sla	-15%	=
Volume Trostomaten	-30%	- 60%
Volume losse tomaten	-56%	- 55%
Volume komkommers	-26%	- 36%

Effecten van stijgende energieprijzen op de rentabiliteit van diverse sectoren

Effecten van stijgende energieprijzen op de rentabiliteit van diverse sectoren

Directe effecten

Simulaties prijsstijgingen (+20%,+30%,+40%) op basis van BB rentabiliteitsindexen

- Rode diesel
- Lichte stookolie
- Aardgas
- Elektriciteit

Indirecte effecten

Simulaties prijsstijgingen (+10%,+15%,+20%) op basis van BB rentabiliteitsindexen

- Loonwerk
- Kunstmest

Effecten van stijgende energieprijzen op de rentabiliteit van diverse sectoren

- **Plantaardige sectoren**

- Akkerbouw (type bedrijf met aardappelen, suikerbieten, granen en korrelmaïs)
- Open lucht groenten (prei, bloemkool, rode en witte kool, savooikool en courgettes)
- Glasgroenten (tomaten, serresla, paprika en komkommer)
- Appelen
- Peren
- Aardbeien – open lucht

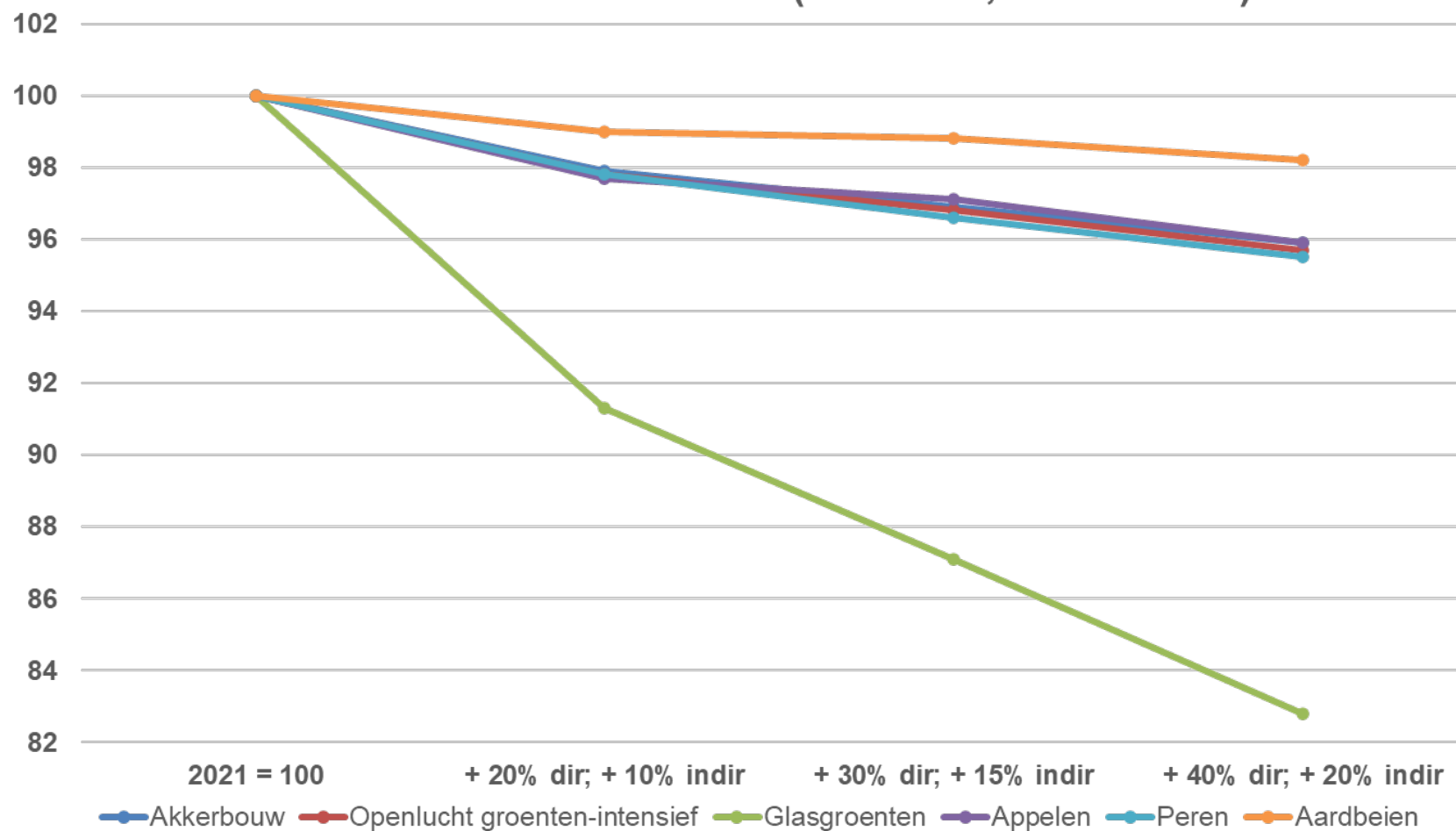
Effecten van stijgende energieprijzen op de rentabiliteit van diverse sectoren

- **Dierlijke sectoren**

- Melkveehouderij
- Vleesveehouderij (zoogkoeienbedrijf, 50 ha, 100 zoogkoeien met verkoop van koeien en stieren)
- Zeugenhouderij
- Vleesvarkenshouderij

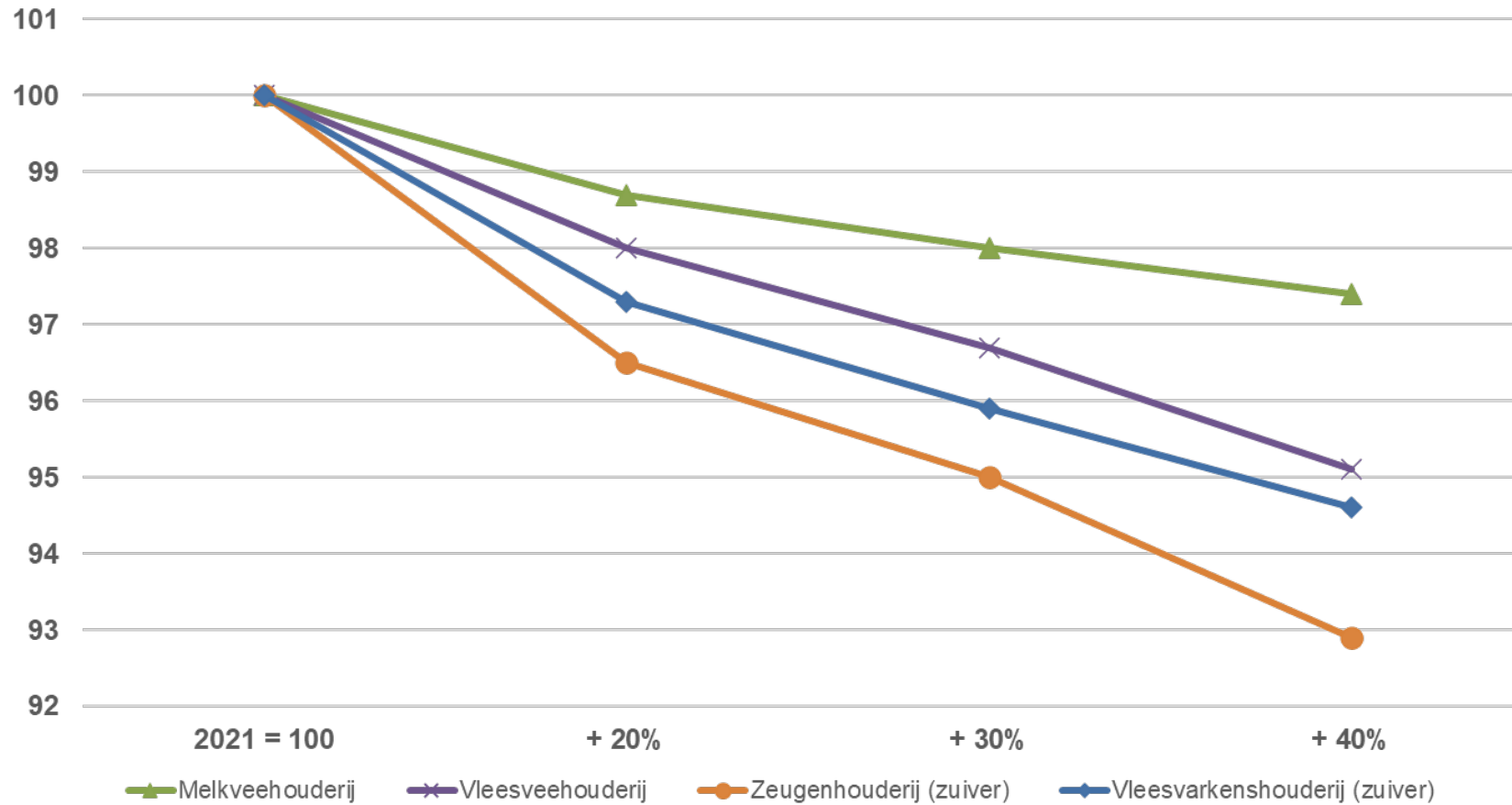
RESULTATEN

Effect van stijgende energieprijzen op de rentabiliteit van de plantaardige sectoren Directe + indirecte effecten (loonwerk, meststoffen)

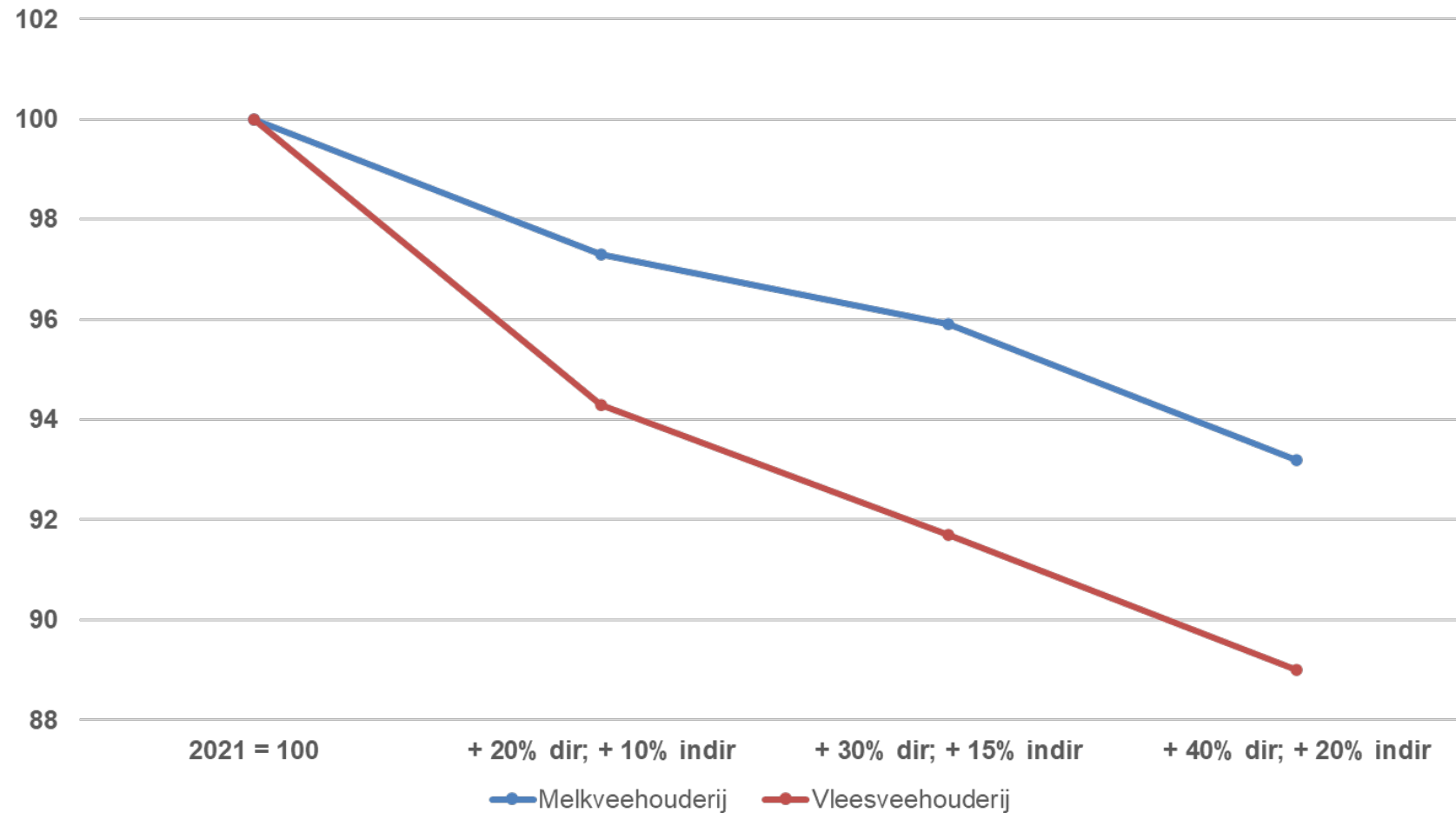
Effect van stijgende energieprijzen op de rentabiliteit van de dierlijke sectoren

Directe effecten (rode diesel, lichte stookolie, aardgas,
elektriciteit)

Effect van stijgende energieprijzen op de rendabiliteit van de dierlijke sectoren

Directe + Indirecte effecten (loonwerk, meststoffen)

3. STIJGENDE MESTSTOFFENPRIJZEN

Algemene context

Wereldwijd (post-Covid)

- Sterke vraag naar kunstmest, vnl. in Azië en Amerika
- Sterke prijsstijging voor aardgas sedert juli 2021
- Sterke prijsstijging voor overzeese transporten (scheepsvrachten).
- Daling van de koers van de euro tegenover de dollar

Onvoldoende concurrentie op de Europese markt (vnl. voor stikstof)

- Door douanerechten beschermde markt (minimum douanetarief 6,5%)
- Antidumping tarieven voor UAN (ureum/ammoniumnitraat - vloeibare stikstof) afkomstig uit Rusland/USA/Trinidad (€ 22-43/ton) en ammoniumnitraat afkomstig uit Rusland (€ 29 à 33/ton) => hogere prijzen

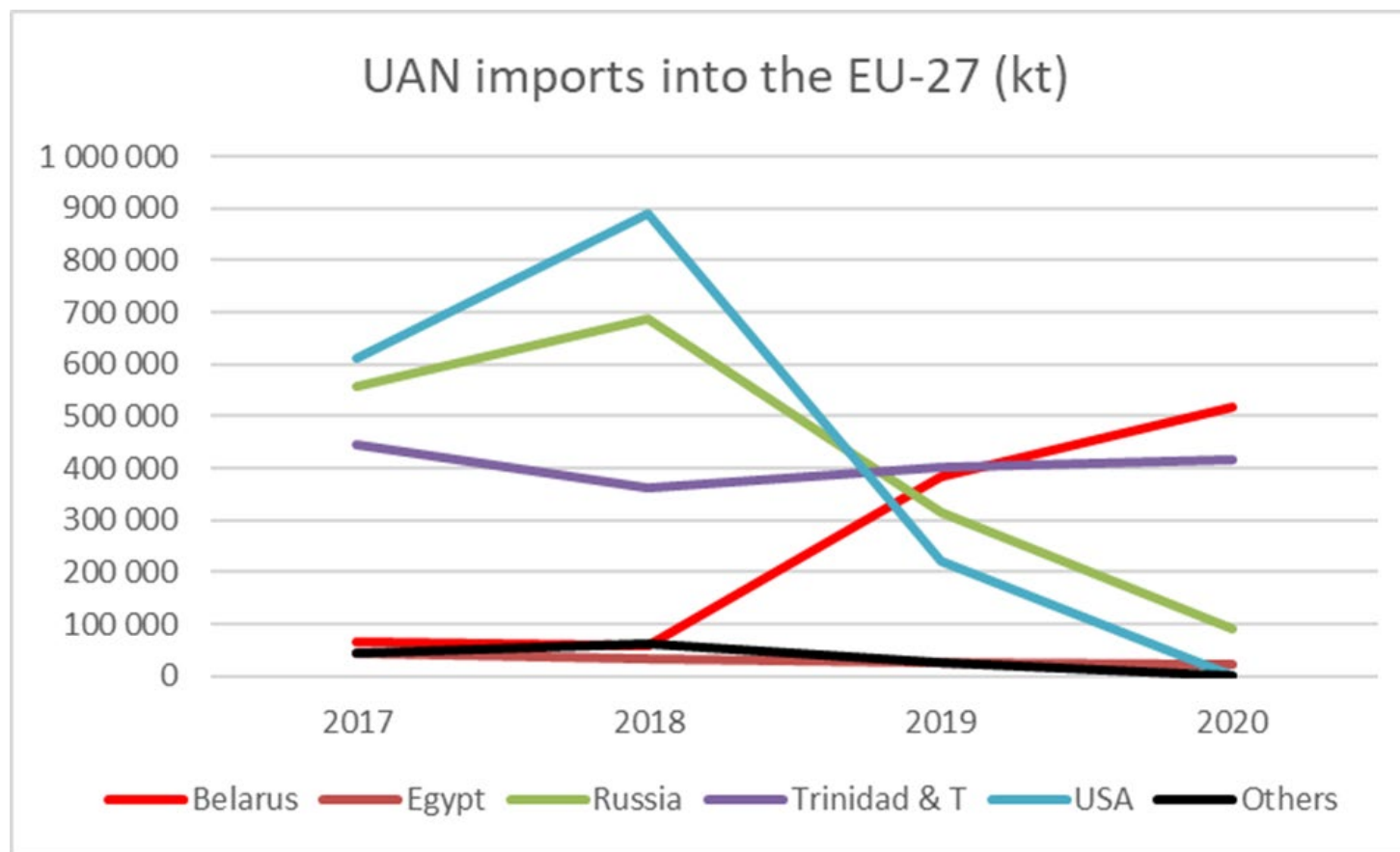
Algemene context

Europese invoer van stikstofmeststoffen is sterk gedaald

- Antidumping maatregelen van 2019 hebben geleid tot sterke daling van de invoer vanuit Rusland en de VS.
- Stikstofmeststoffen die vandaag in België verkocht worden zijn van Europese of van (wit)Russische origine

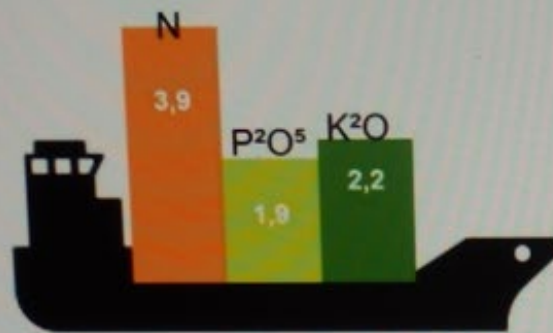
Algemene context

Europese invoer van stikstofmeststoffen is sterk gedaald

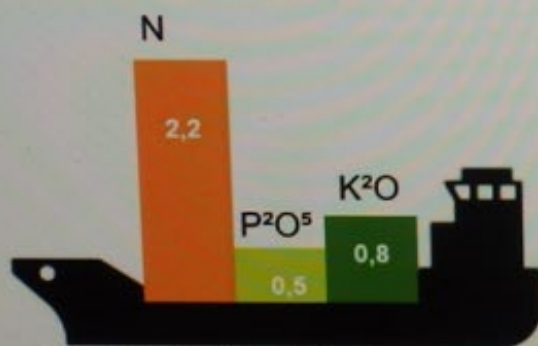

● LIVE

Europe is net importer of nutrients

EU imports (in million tons)

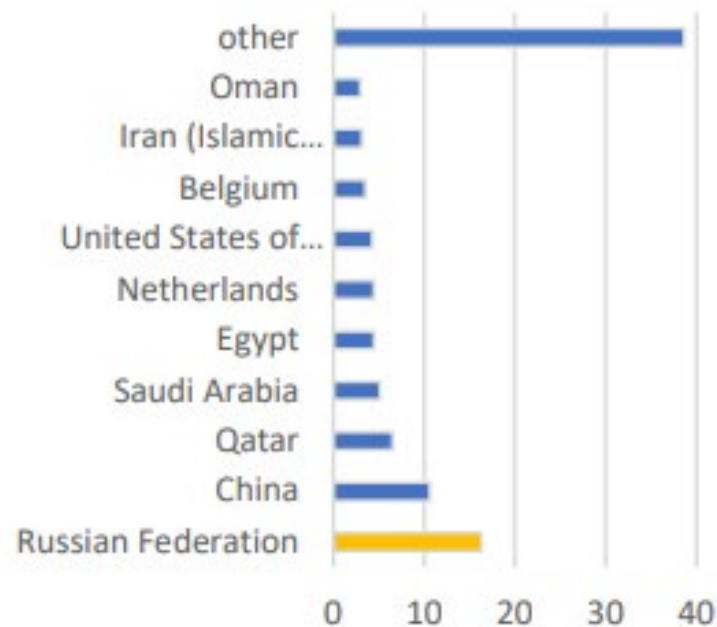
EU exports (in million tons)

Imported nutrients as part of the total consumption

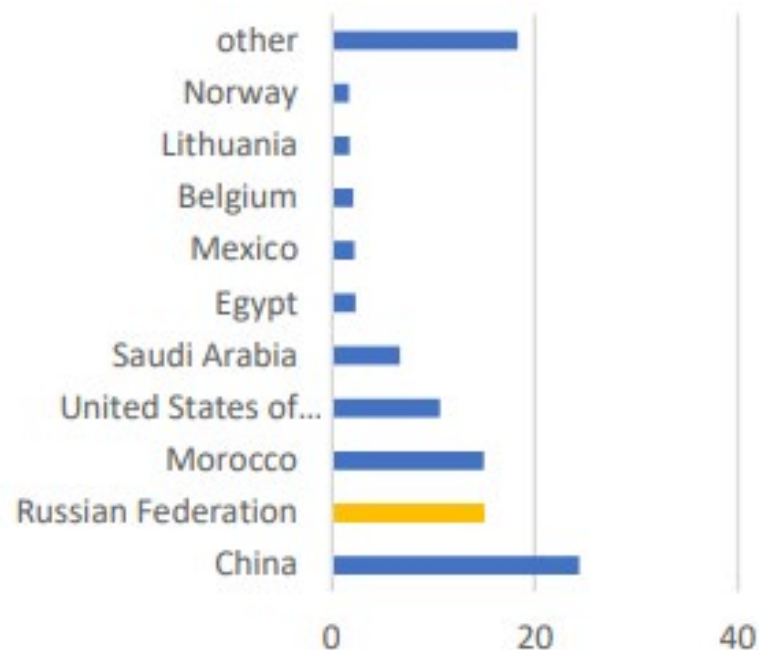
Total consumption
EU-28
20 Mio
Tons nutrients

Figure 12: Top 10 exporters of N-Fertilizer

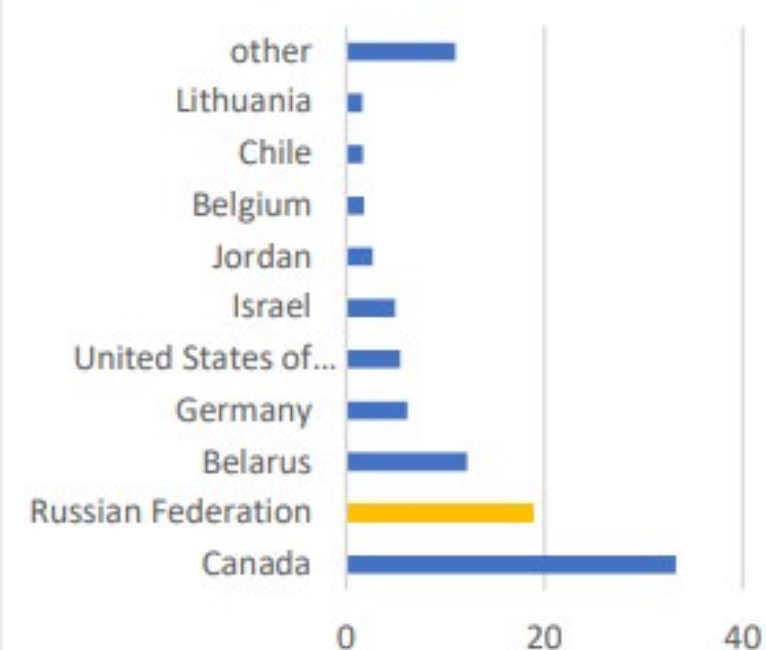
% share in global exports in 2021

Figure 13: Top 10 exporters of P-Fertilizer

% share in global exports in 2021

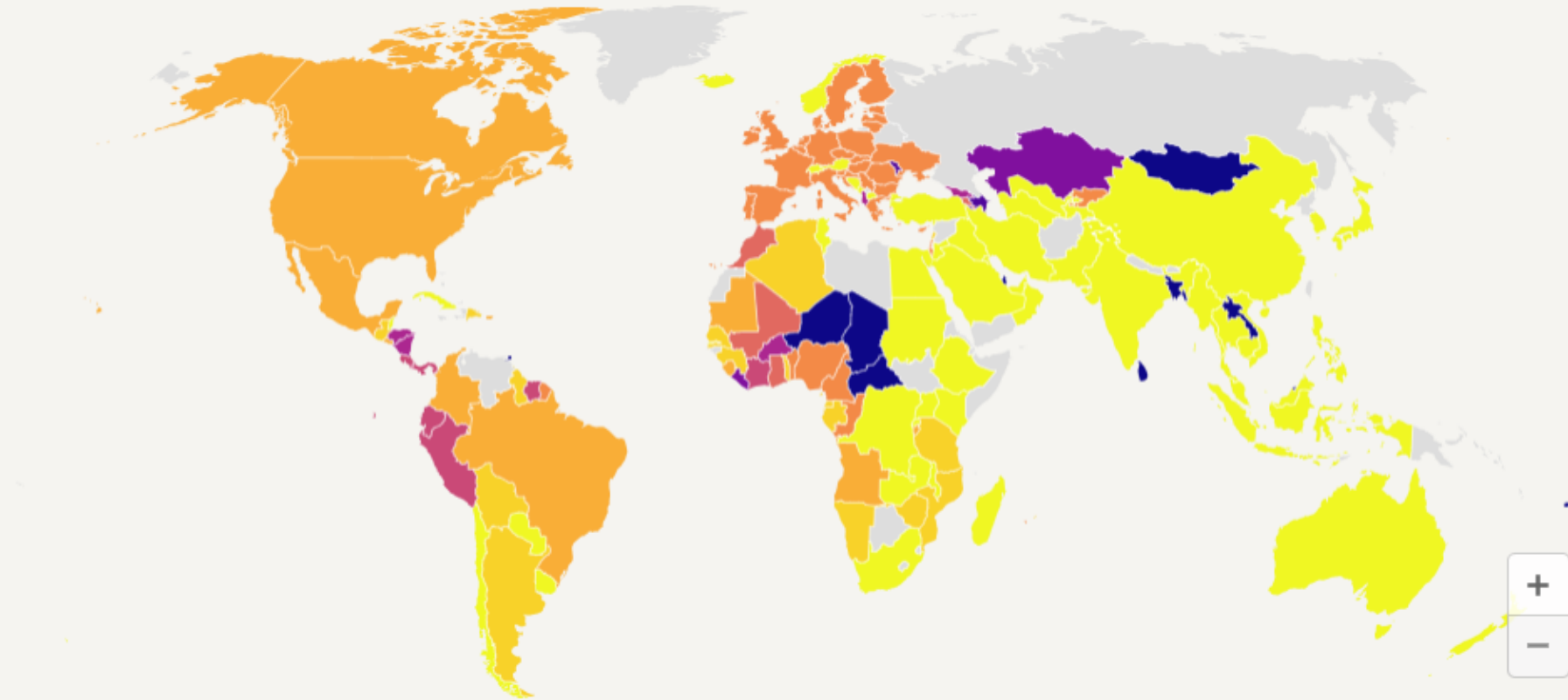
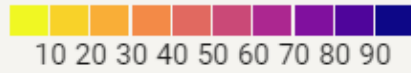
Figure 14: Top 10 exporters of K-Fertilizer

% share in global exports in 2021

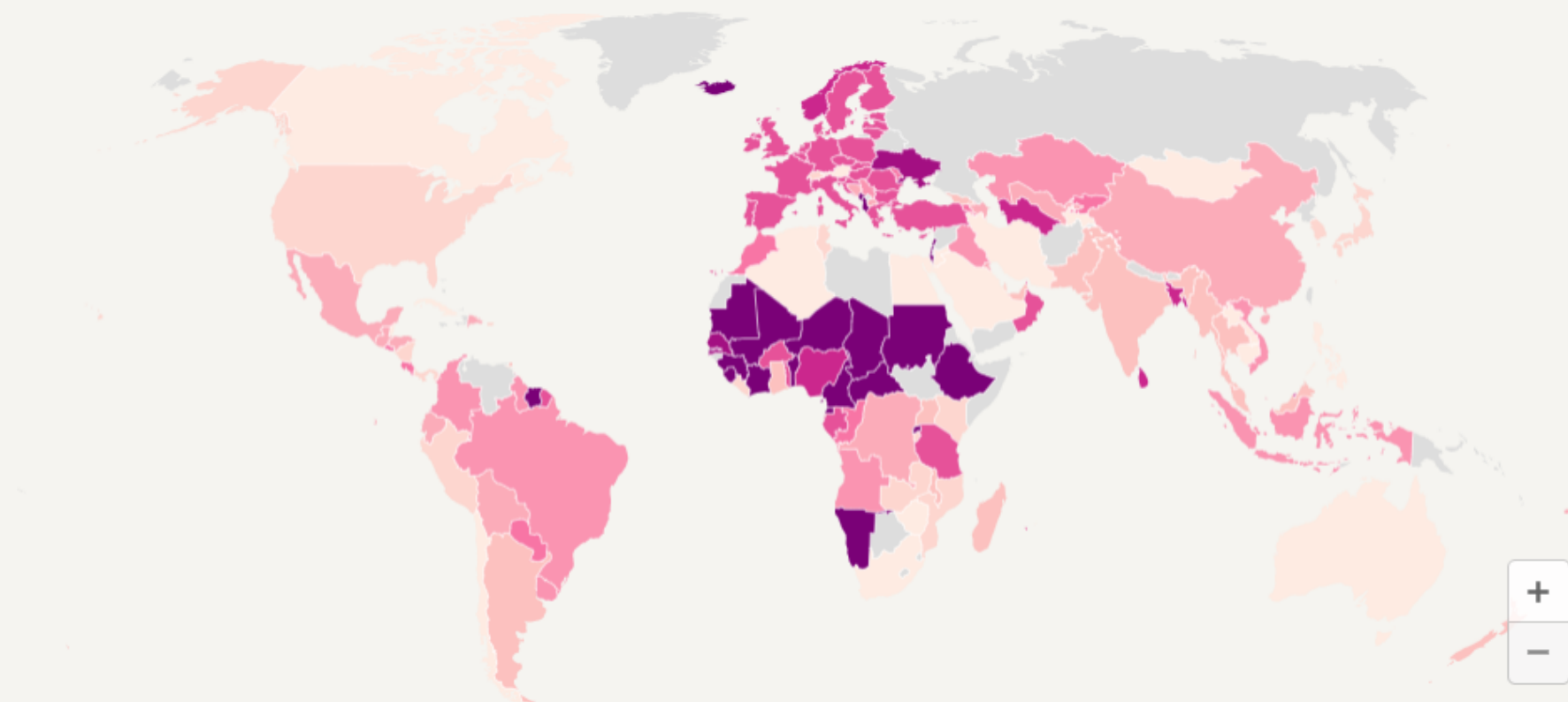
Source: Trade Data Monitor (TDM), FAO calculations

Percentage of the Russian Federation and Belarus in nitrogenous fertilizer imports by country

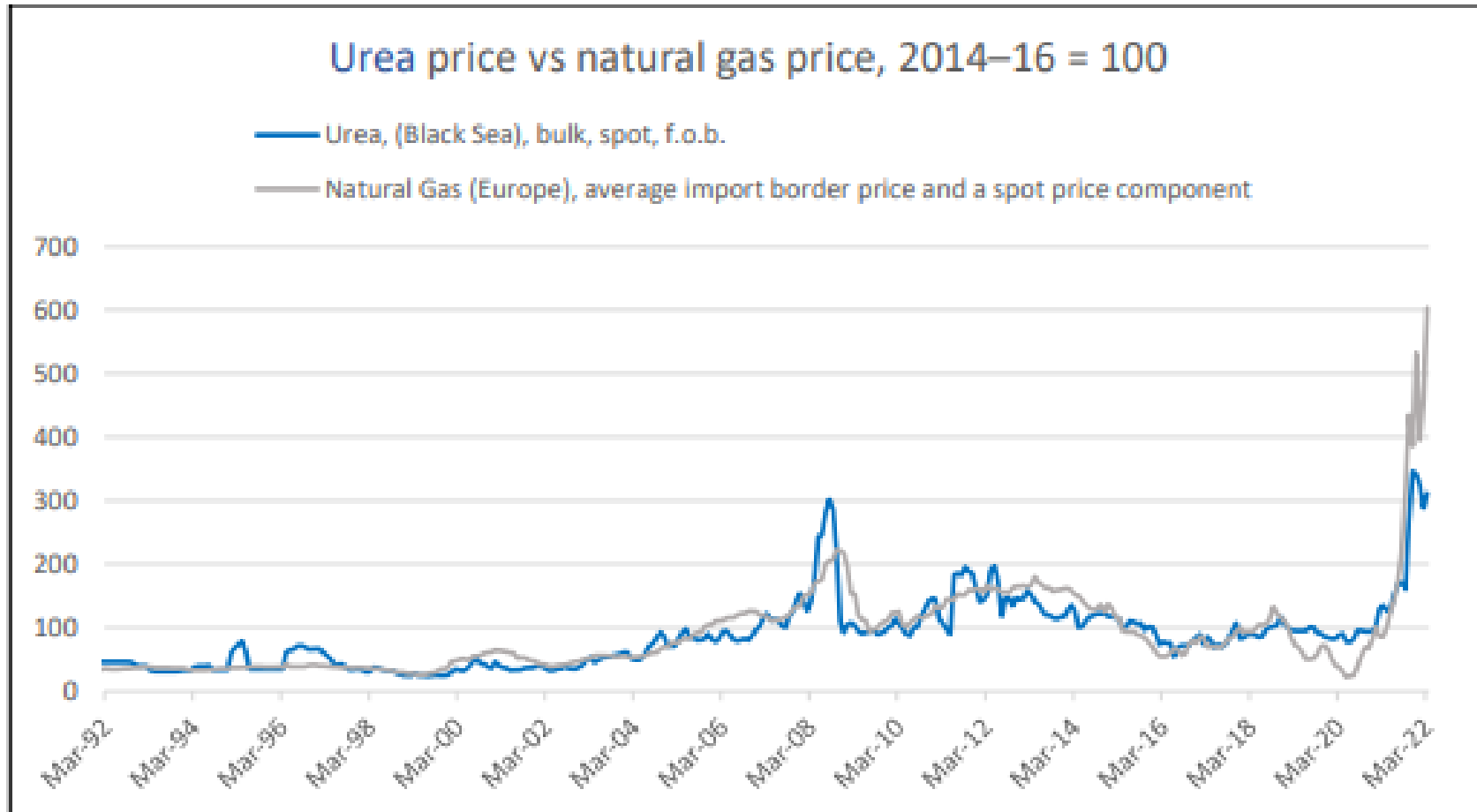
Map: David Laborde • Source: COMTRADE • [Get the data](#) • [Download image](#) • Created with [Datawrapper](#)

Percentage of the Russian Federation and Belarus in potassium fertilizer imports by country

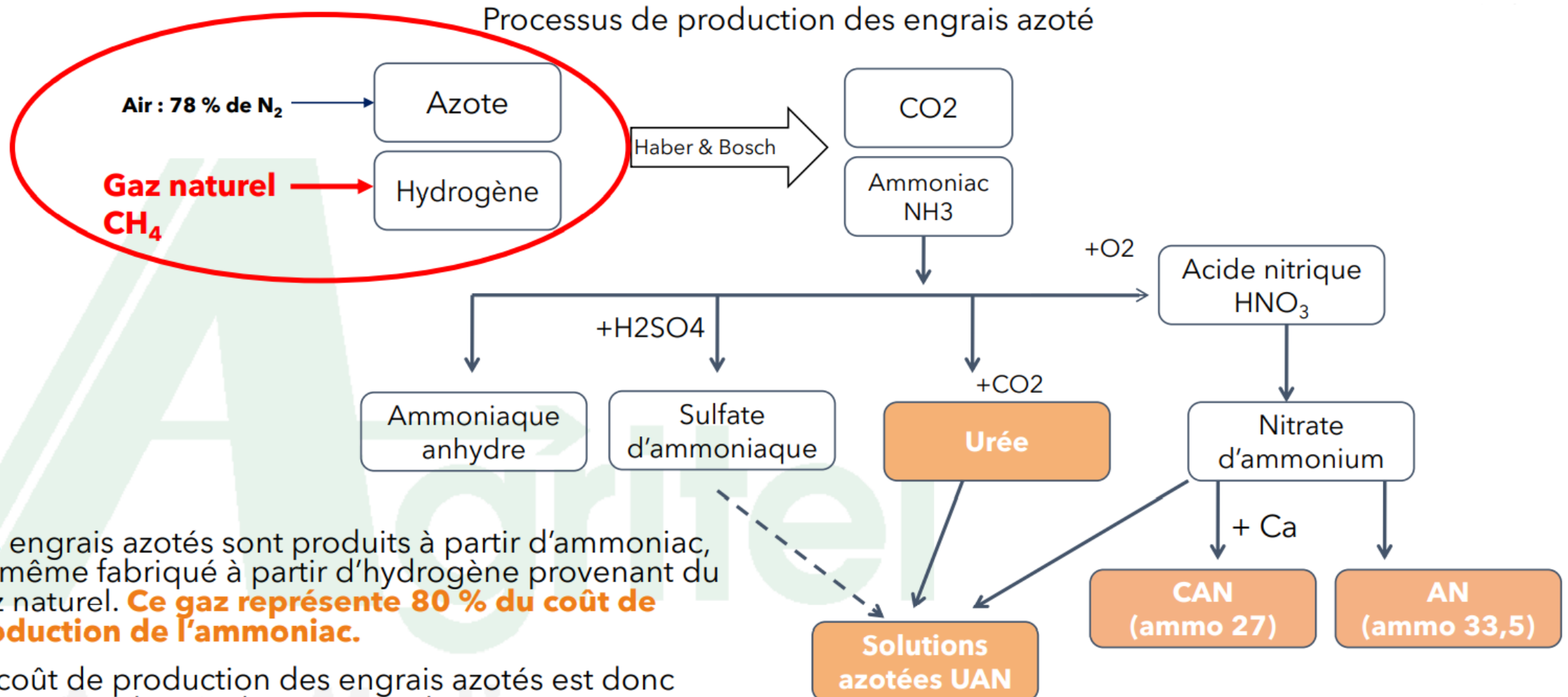

Map: David Laborde • Source: COMTRADE • [Get the data](#) • [Download image](#) • Created with [Datawrapper](#)

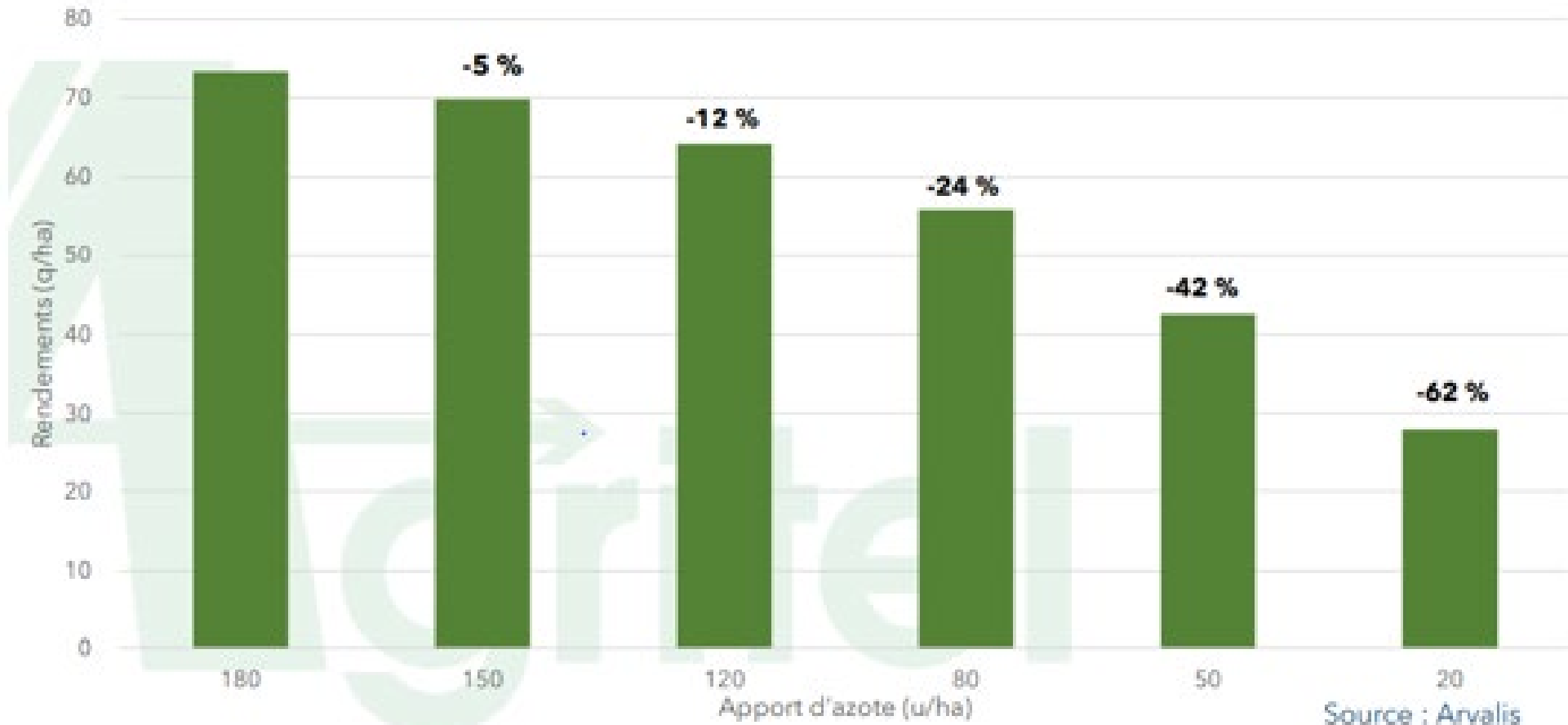
Rechtstreeks verband gasprijzen en prijzen N-meststoffen

Productie stikstof/ureum/ammoniak

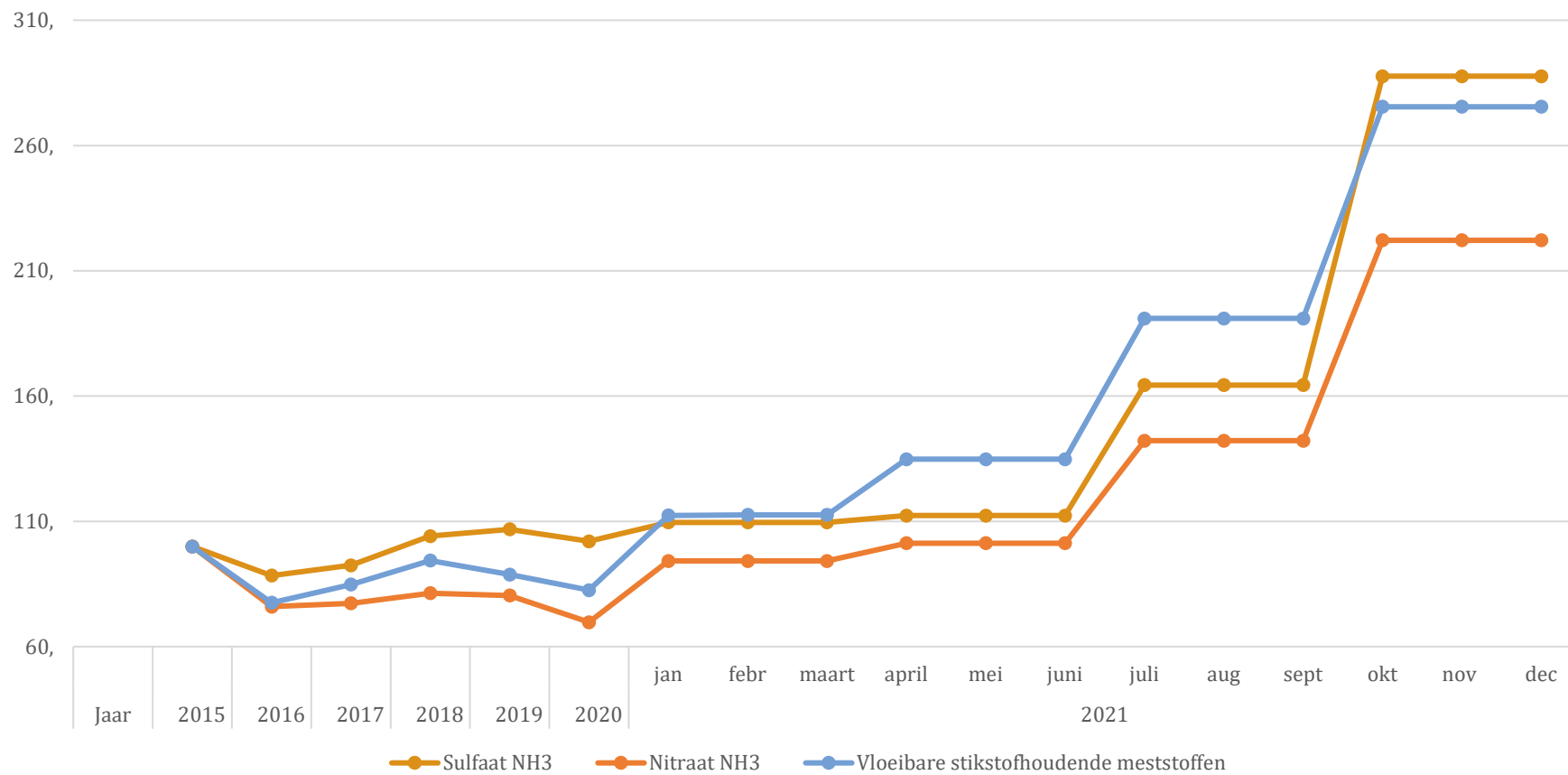

Evolutie van rendement i.f.v. aanbreng stikstof

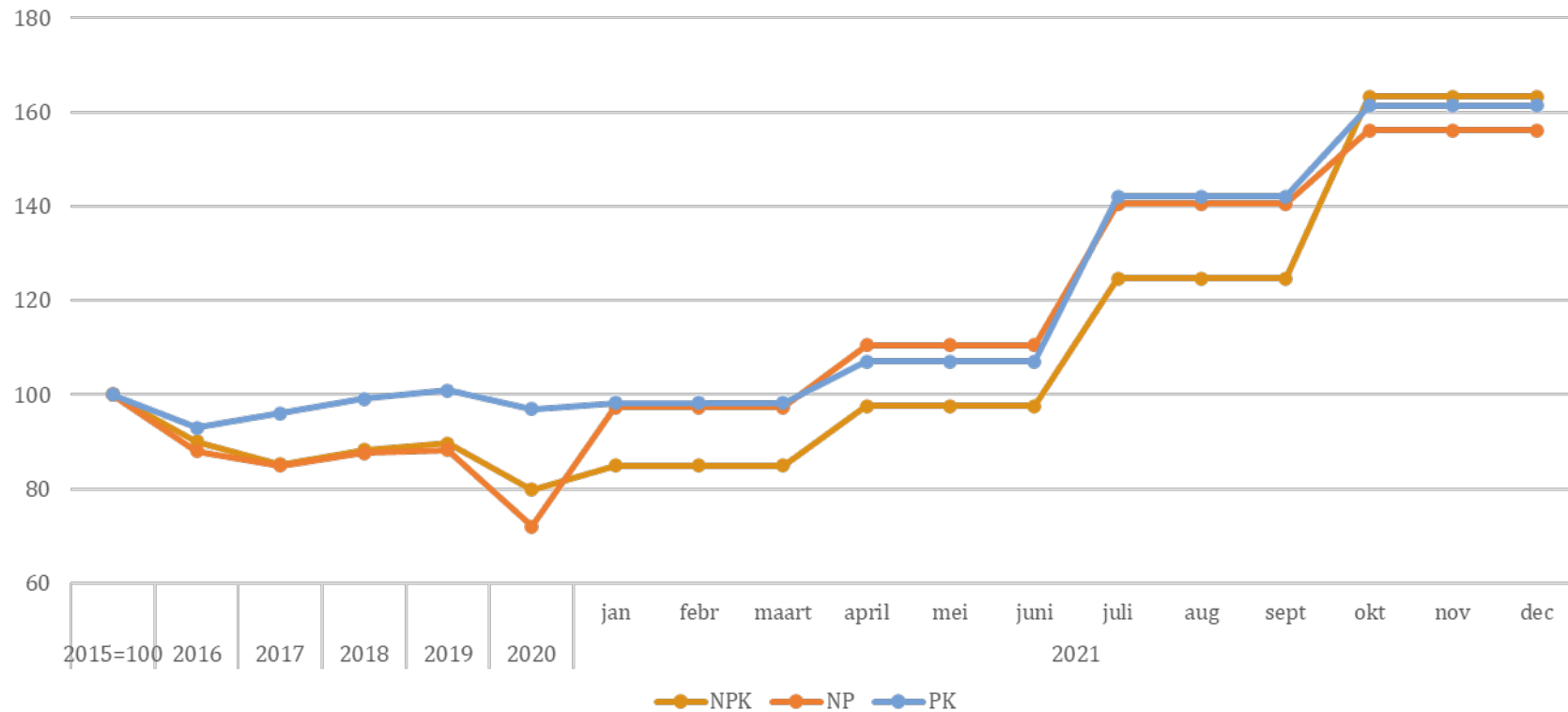

*Prijsevoluties voor de verschillende meststoffen
(bron: Fod Economie, directie statistiek)*

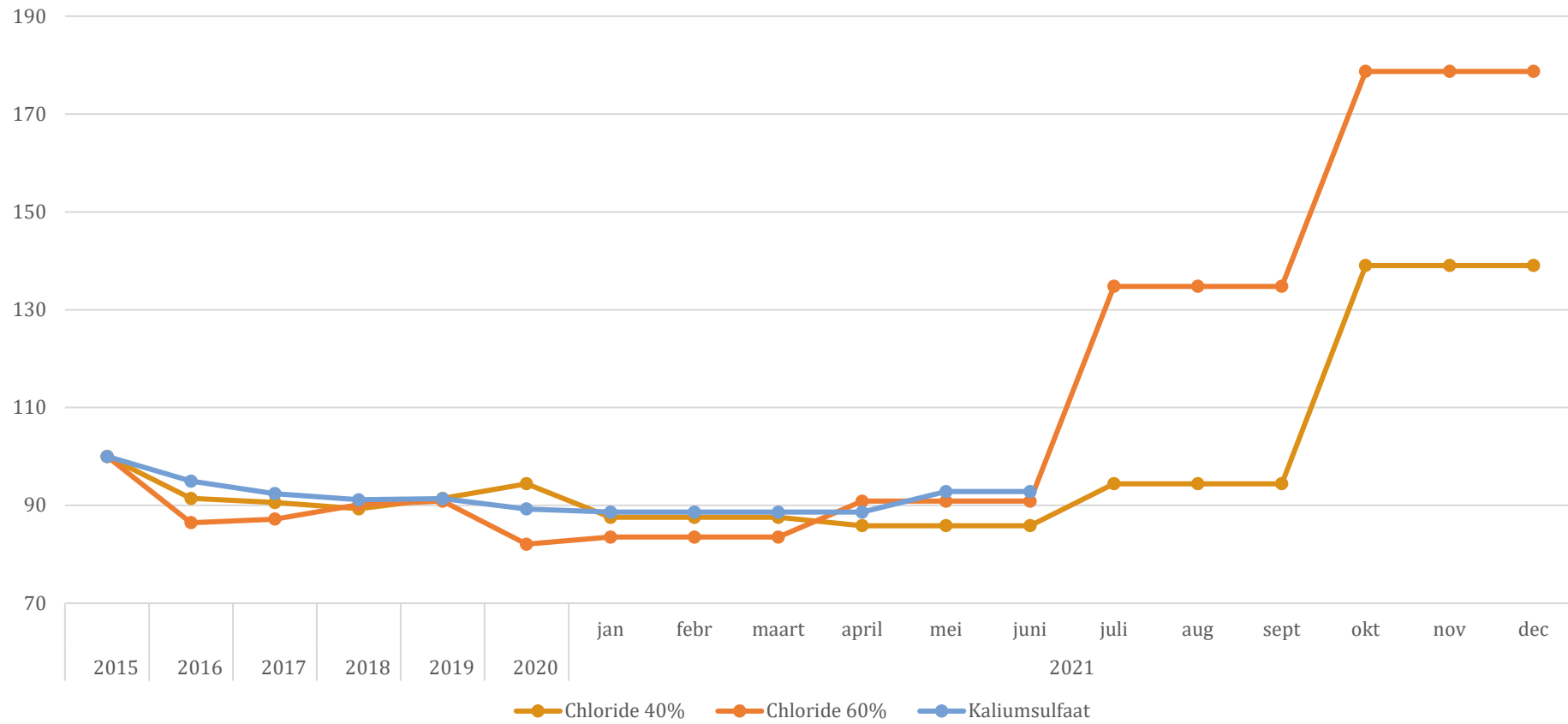
Prijsevolutie enkelvoudige stikstofmeststoffen (2015=100)

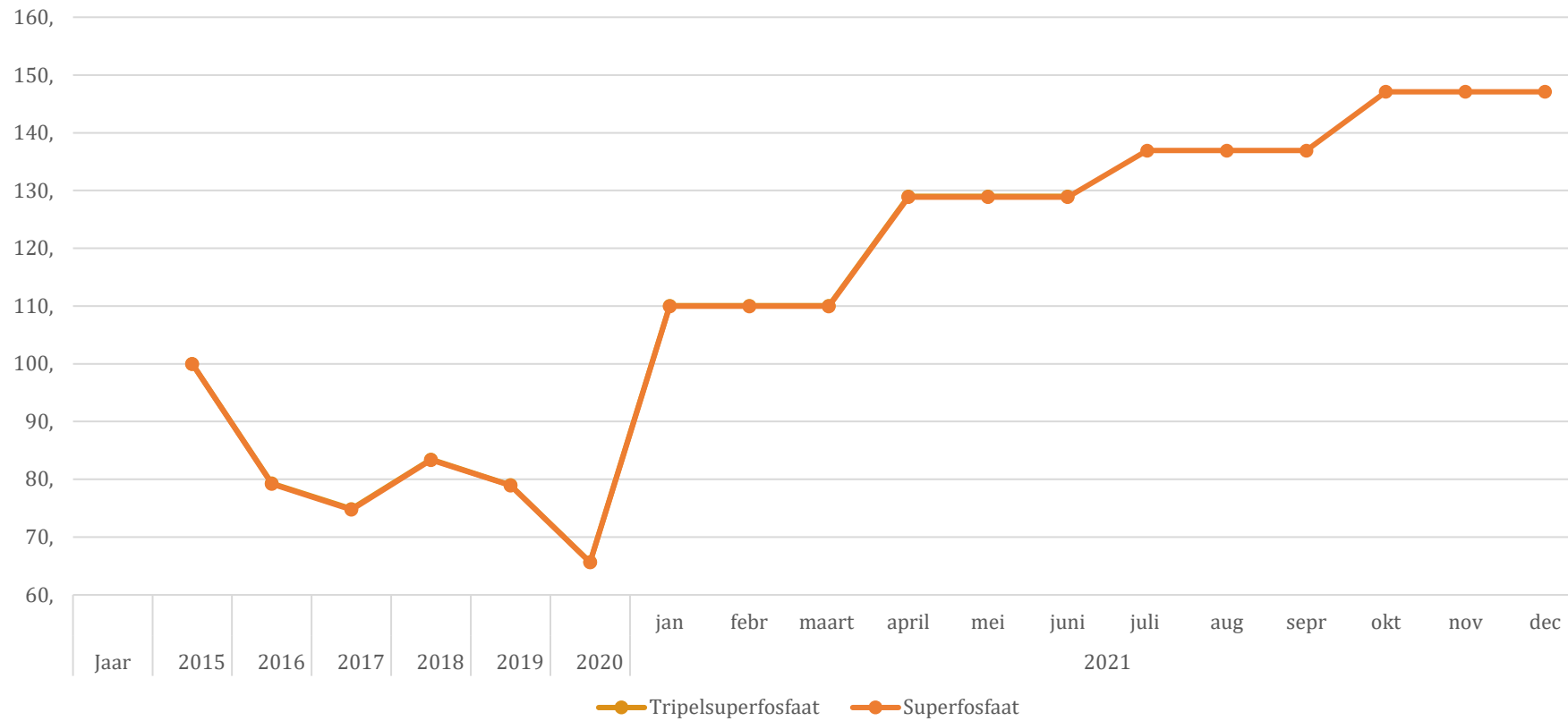
Prijsevolutie samengestelde meststoffen (2015=100)

Prijsevolutie enkelvoudige kali meststoffen (2015=100)

Prijsevolutie enkelvoudige fosfaat meststoffen (2015=100)

Impact van de huidige situatie voor de gebruikers

Impact van stijgende meststofprijzen

- Kunstmest is een relatief belangrijke uitgavenpost in de variabele kosten van diverse teelten.
- Op basis van BB boekhoudgegevens Focus:
Kunstmest => 22% van de variabele kosten voor koolzaad
17% voor tarwe
15% voor maïs
12% voor suikerbieten
9% voor aardappelen
2,5 à 3% voor fruit

Impact van stijging stikstofprijzen voor enkele voorname teelten

Teelt	 Aantal kunstmest N/ha/jaar (ton)	Kostprijs kunstmest N 2020 (per ha)	Kostprijs kunstmest N 2021 (per ha)	Kostprijs kunstmest N 2022 (per ha)
Wintertarwe	0,185	134,30	269,28	€ 428,24
Bewaaraardappelen	0,145	105,26	211,06	€ 335,65
Bloemkool	0,18	130,67	262,00	€ 416,67
Spruitkool	0,2	145,19	291,11	€ 462,96
Prei	0,175	127,04	254,72	€ 405,09
Prijs ammoniaknitraat 2020 (€/ton) 27%N	196			
Prijs ammoniaknitraat 2021 (€/ton) 27%N	393			
Prijs (verwacht) ammoniaknitraat 2022 (€/ton) 27%N	625			

Impact van de huidige situatie op enkele teelten

- => Impact voor ***akkerbouwgewassen*** op basis van Focus
kostenstijging minstens € 300/ha
- ⇒ Impact ***appelen en peren*** op basis van Focus
 - Cluster appelen: kostenstijging minstens € 350/ha of € 12 /ton
 - Cluster peren: kostenstijging minstens € 400/ha of €15/ton
- ⇒ Verminderde kunstmest => lagere opbrengsten +
kwaliteitsproblemen (vb. eiwitgehalte granen) en risico op het niet
kunnen naleven van contracten...

Situatie bevoorrading in België

- In 2020: bevoorrading werd ingeschat op 90% van de stockage capaciteit omwille van lage prijzen in april-mei-juni
- In november/december 2021: minder dan 10% indekking voor landbouwers en minder dan 20% voor de handelaars (reden: prijsstijgingen vanaf juli 2021...)
- Verminderde beschikbaarheid in de periode maart - juni 2022 ??
- => Gevolgen voor de oogst 2022

SLOTCONCLUSIES

- *Markten voor grondstoffen en energie zijn bijzonder nerveus en reageren permanent op elk nieuws omtrent de crisis*
- *Marktevoluties zullen bepaald worden door de ontwikkelingen in het conflict Rusland/Oekraïne*
- *Toekomstige evoluties: vandaag koffiedik kijken, maar hoedanook in de toekomst meer onzekerheden dan in het verleden....*

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Markten open houden = OPEN strategische autonomie
 - Wat er is, verdeeld blijven krijgen
 - Geen exportbeperkingen binnen EU
 - Art. 222 GMO – ketenafspraken
 - Zicht op voorraden essentiële producten
 - Nieuwe aanvoerlijnen opzetten voor wat wegvalt
 - Schrappen anti-dumping heffing of ammoniumnitraat uit (Rusland), VS, Trinidad-Tobago
 - CBAM – niet opnemen kunstmeststoffen
 - Zwaarst getroffen regio's beleveren

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Beschikbare grondstoffen maximaal inzetten
 - Tijdelijke toleranties
 - MRLs bij invoer en eigen productie
 - GGO's bij invoer
 - BIO – derogatie voeder
 - Dierlijke mest – algemene derogatie
 - Quid inmengingsverplichting biobrandstoffen – in elk geval niet schrappen!
 - ...

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Beschikbaarheid seizoensarbeiders
 - Aanwezige Oekraïense SA
 - Langer verblijf mogelijk via gemeenten
 - Vernieuwing arbeidskaart mogelijk
 - Oekraïense vluchtelingen
 - Vallen onder statuut internationale bescherming
 - Hebben volle toegang tot arbeidsmarkt zonder procedure economische migratie
 - www.boerenbond.be/vraaghetaaanchris

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Onnodige faillissementen vermijden
 - Liquiditeiten beschikbaar houden
 - Plafonneren gasprijs op EU-niveau
 - Europese crisismaatregelen
 - Staatssteun: tijdelijk crisis kader Oekraïne – focus op bedrijven met belangrijk aandeel energie/veevoeder/kunstmeststoffen in kostenstructuur
 - Subsidies
 - Overbruggingsleningen – VLAIO – verlengd, versterkt met 100 mio
 - Waarborgen – VLIF waarborgregeling activeren

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Onnodige faillissementen vermijden
 - Liquiditeiten beschikbaar houden
 - Pro-actief bancaire maatwerk
 - Sectoren in crisis – vrijstelling sociale bijdragen
 - Uitstel afschaffing WKK certificaten
 - Uitstel invoering aardgasheffing
 - Tijdelijke vrijstelling OV bedrijfsgebouwen

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Onnodige faillissementen vermijden
 - Heronderhandelen contracten
 - Herbalanceren kosten-baten
 - O.a. Engie - injectietarieven
 - Doorrekening
 - B2B
 - Uitzondering op de mededinging
 - Ketenoverleg – algemene oproep

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Eigen productie optrekken
= open STRATEGISCHE AUTONOMIE
 - Basis landbouwproducten
 - IJzeren voorraad aanspreken – EAG – braak benutten
 - Essentiële grondstoffen – eiwithoudende gewassen, bio-energie, hernieuwbare energie, biogebaseerde economie, circulaire economie
 - O.a. geconditioneerde meststoffen op basis van dierlijke mest

Beleidsimplicaties

- Zorgen om voedselzekerheid
 - Inzetten op efficiënt gebruik grondstoffen
 - o.a. versterkt inzetten op energie-efficiëntie in VLIF en GMO
 - O&O
 - O.a. nieuwe gentechnieken
- ⇒ Tweede EU herstelplan
- Focus op next Green Revolution conform Green Deal ambitions

Beleidscoördinatie

- Vraagt beslissingen van
 - Verschillende beleidsniveaus
 - EU, federaal, Vlaams – vaak in cascade
 - Verschillende beleidsdomeinen
 - Economie, landbouw, milieu, voedselveiligheid
- Task Force agrovoedingssector
 - Minister Clarinval neemt initiatief op onze vraag

Beleidsimplicaties

- Naar een nieuw evenwicht tussen economie en ecologie?!
 - Green Deal, biodiversiteitsstrategie, Farm to Fork
 - Betere bescherming level playing field ipv naïef inzetten op exporteren van onze waarden
 - Meer stimulerend ipv verplichten – bv. niet-productieve elementen in landbouwareaal
 - Meer verantwoordelijkheid in meedragen kost/risico andere actoren – EU wettelijk kader duurzame landbouwsystemen
- Naar een (oude) nieuwe wereldorde?
 - West vs Oost met het Zuiden als schaakbord
 - Impact op bevoorrading strategische grondstoffen

=> Open strategische autonomie binnen blok

Conclusies

- Paniek is nergens voor nodig
- Actie is wel vereist
 - Opvangen effecten op korte en middellange termijn
 - Investeren in harde lessons learned uit COVID én Oekraïne crisis
 - We zijn te afhankelijk van invoer van basisgrondstoffen, halffabrikaten en goedkope basisproducten
 - Vaak uit regio's waar democratische principes anders worden opgevat en milieu- en sociale voorwaarden niet hoog op de agenda staan
- Inzetten op
 - Open strategische autonomie
 - Evenwichtigere Green Revolution Deal
 - Defensie en bescherming, niet alleen militair

Solidariteit met Oekraïne

- #plekvrij
 - <https://www.boerenbond.be/actualiteit/solidair-met-oekraïne>
- Gecoördineerde steunactie aan Oekraïense boeren via COPA in overweging
 - <https://copa-cogeca.eu/ukraine-support>

